

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PSYCHOLOGIE A PATOPSYCHOLOGIE
Učitelství pro mateřské školy

Bakalářská práce

Nicole Gattnarová

POHLED SPOLEČNOSTI NA MUŽE JAKO UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY
Society's Perception of Male Teachers in Kindergarten

Olomouc 2021

Vedoucí práce: Mgr. Simona Dobešová Cakirpaloglu, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen literaturu a zdroje uvedené v seznamu literatury.

V Havířově dne

Nicole Gattnarová
podpis

Poděkování

Mé poděkování patří především vedoucí této bakalářské práce, paní Mgr. Simoně Dobešové Cakirpaloglu, Ph.D., za rady, připomínky a hlavně čas, který mně věnovala ke konzultacím. Také bych chtěla poděkovat všem respondentům, díky kterým bylo možné uskutečnit praktickou část této bakalářské práce.

V neposlední řadě děkuji také rodině a přátelům za podporu při studiu.

Anotace

Předmětem této bakalářské práce je pohled společnosti na muže vykonávající práci, kterou se zabývají především ženy, učitele mateřské školy. Teoretická část se zabývá problematikou genderu a vzděláváním spjatým s genderem, dále problémy v zaměstnání a politikou genderu. Zahrnuje také historii genderu, předškolního vzdělávání a odlišnosti mezi učitelkami a učiteli. Praktická část využívá kvalitativní výzkum, který pomocí rozhovorů, zakotvené teorie a kódování zjistí, jak společnost pohlíží na muže jako učitele mateřské školy.

Annotation

This bachelor thesis focuses on society's perception of men working as kindergarten teachers, a job considered to be primarily occupied by women. The theoretical part deals with gender policy, as well as gender issues regarding education and employment. It also includes the history of gender, preschool education and anomalies between female and male teachers. The practical part uses the methodology of qualitative research and with the help of interviews, grounded theory and encodings determines how society views men who work as kindergarten teachers.

Klíčová slova

Muži učitelé v mateřských školách, gender, předškolní vzdělávání, historie, rozhovory, zakotvená teorie, kódování.

Key words

Male teachers in kindergarten, gender, preschool education, history, interview, grounded theory, encodings.

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Pojem a utváření genderu.....	8
1.1 Prvotní seznámení s genderem.....	8
1.2 Stereotypy spojené s genderem.....	9
1.3 Genderové role a identita	9
1.4 Genderová socializace.....	10
1.5 Segregace na trhu práce spojená s genderem.....	11
2 Vzdělávání spojené s genderem.....	12
2.1 Historie genderu a vzdělávání.....	12
2.2 Statistika genderu v pedagogice.....	13
2.3 Příčiny genderového poměru ve školství	14
2.4 Volba profese učitelství	16
2.5 Proč je vhodné, aby bylo více mužských pedagogů	17
2.6 Politika genderu ve školství v ČR.....	18
3 Rodinná výchova a předškolní vzdělávání.....	20
3.1 Učitelé a učitelky v mateřských školách.....	21
3.2 Oslovení učitelů v předškolním vzdělávání	22
3.3 Odlišnosti mezi ženami a muži v předškolním vzdělávání.....	22
3.4 Pohled učitelů na sebe sama.....	22
3.5 Pohled společnosti na učitele	23
PRAKTICKÁ ČÁST	24
4 Teorie výzkumu	24
4.1 Kvalitativní přístup	24
4.2 Zakotvená teorie.....	24
4.3 Kódování dat.....	25

5	Metodologie výzkumu	26
5.1	Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	26
5.2	Výběr respondentů	26
5.3	Metoda sběru dat.....	27
5.4	Morální hledisko výzkumu	27
6	Analýza pohledu společnosti na muže mateřské školy.....	28
6.1	Výsledná zakotvená teorie	37
7	Diskuze	39
	Závěr	41
	Seznam použité literatury	43
	Seznam tabulek.....	49
	Seznam příloh	50

Úvod

Tématem práce je pohled společnosti na muže jako učitele mateřské školy. Školství patří mezi velmi diskutované téma přesto se málokdo pozastaví nad množstvím učitelů v mateřských školách. Toto téma jsem si vybrala, protože si myslím, že je málo řešené společností, která je ovlivněna genderovým stereotypem, že se jedná o „ženské“ povolání.

Práci jsem rozdělila na dvě části, a to na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části jsem se zaměřila nejdříve na vysvětlení pojmu gender a s ním souvisejících stereotypů, pojmů role, identita, socializace a také segregace na trhu práce. Dále jsem se zaměřila na školství, kde jsem se snažila zjistit co nejvíce informací o historii genderu, statistikách, příčinách a politice genderu ve vzdělávání. Na neúplném konci teoretické části jsem se zaměřila především na učitele a učitelky mateřských škol.

V praktické části jsem použila kvalitativní přístup. Pomocí polostrukturovaného rozhovoru jsem se snažila zjistit odpovědi na výzkumné otázky. Jednou z metod kvalitativního přístupu je zakotvená teorie, kterou jsem se rozhodla využít. V této teorii se sesbíraná data kódují, použila jsem otevřené, axiální a selektivní kódování.

Ve výzkumných otázkách mne zajímá, jak a jestli vůbec společnost vnímá nedostatek mužů v mateřských školách. Jaká je podle nich příčina tohoto nedostatku a jaký celkově má společnost pohled na rovnoprávnost mužů a žen v zaměstnání. Mezi často probíraná témata patří nepřítomnost otce v rodině, ať už z důvodu pracovní vytíženosti, anebo v případě neúplné rodiny. Proto, mezi jednu z mých otázek patří, zda si společnost myslí, že absence učitelů v mateřských školách by mohla mít nějaký negativní dopad na vývoj dětí. V praktické části jsem se tedy snažila najít odpovědi na tyto otázky.

Cílem práce bylo zjistit, jak společnost pohlíží na muže v mateřských školách, zda je této možnosti otevřená a zda se nechává ovlivňovat zažitými genderovými stereotypy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Pojem a utváření genderu

Slovo gender má ve svém slovníku mnoho lidí, ale jeho význam je pořád mnoha lidem neznámý nebo nejasný. Po biologické stránce rozdělujeme ženy a muže podle pohlaví, u genderu se vyjadřuje rozdíl mezi ženami a muži z pohledu sociálního, kulturního a psychologického vzorce chování. Český výraz pro gender je rod, ale používá se také výraz sociální pohlaví (Kalnická, 2009, Weiss 2010).

Je potřeba tyto termíny rozlišit, z toho důvodu, že pohlaví zůstává pořád stejné, kdežto role, postavení a vlastnosti žen a mužů se během staletí mění a společnost je v průběhu let vnímá jinak (Jarkovská, 2004).

Gender je soubor předpisů a názorů vytvořených lidmi, který se nemění jen v čase, ale také v kultuře (Holmes, 2007).

Gender se utváří především socializací, v průběhu let získáváme naši „ženskost“ či „mužnost“ a pokoušíme se najít svou genderovou identitu. Během našeho života vytváříme soubory vlastností, udržujeme určitý vzhled, máme nějaké zájmy a námi určený správný způsob chování, který je nám předhazovaný a doporučovaný už od raného dětství (Smetáčková, Vlková, 2005).

1.1 Prvotní seznámení s genderem

Ještě předtím, než se narodíme, se začíná utvářet náš gender. Přesto, že se narodíme bez genderové identity (novorozeně nemá pocit, že je ženou nebo mužem), rodiče a společnost nám ji začne v průběhu socializace utvářet. Po zjištění pohlaví u gynekologického lékaře začneme nakupovat věci, které jsou vhodné pro pohlaví našeho dítěte, vhodné podle společnosti, ve které se pohybujeme a žijeme. Od narození je na nás vyvíjen tlak, který nás nutí přijmout způsob společenského chování. Pokud pojedete v modrém kočárku s modrými doplňky vaše okolí si automaticky bude myslet, že v kočárku vezete chlapce, v opačném případě by to bylo s holčičkou a růžovou barvou. Chlapci jsou směřováni k tomu, aby si hrály s auty, vláčky nebo vojáčky, a dívky jsou zase směřovány k panenkám, kuchyňce nebo k jiným hračkám spojených s domácností. Lidé si spojují barvy, předměty a chování s tím, co je správné a jak to mají vryté do paměti oni sami už od narození. Možná je chlapcům přisuzována modrá barva z důvodu, že představuje studenou a chladnou.

Dívčím je přisuzována barva teplá a jemná, proto růžová. Barva má tedy spojitost s vlastnostmi, které jsou přisuzovány ženám a mužům. Oběma pohlavím přikládáme vlastnosti, které jim jsou „předurčeny“. Holčičky jsou vedeny k tomu, aby byly slušné, empatické, submisivní, zdvořilé, a chlapci naopak mají být silní, odvážní, průbojní, dominantní a samozřejmě by příliš neměli projevovat emoce, protože – jak se říká – „kluci nepláčou“ (Smetáčková, 2005).

1.2 Stereotypy spojené s genderem

Jako genderové stereotypy můžeme považovat vlastnosti a role, které jsou ženám a mužům přisuzovány společností. S tím je také spojené postavení, komunikace a interakce daných pohlaví (Kohoutek, 2017).

Vzhledem k tomu, že genderové stereotypy fungují v celé společnosti, a ne pouze u jednotlivců, je možné označit celý společenský systém jako pohlavně-genderový.

Pokud bude nějaké osobě vštěpováno, že není schopna něco zvládnout jen proto, že pro to není určena (například ženě stavebnictví), je velice pravděpodobné, že to dané osobě ubere na sebevědomí a že bude danou činnost opravdu vykonávat špatně. Genderové stereotypy tedy mohou nabýt skutečnosti, a vytvořit tak překážky v životech mnoha lidí (Lippa, 2014).

S těmito stereotypy se můžeme setkat například i ve vzdělávací, finanční, náboženské, sportovní instituci, také sem můžeme zahrnout instituce, kde jsou genderové osoby rozdělené po delší dobu jako je například věznice nebo klášter (Renzetti, 2003).

1.3 Genderové role a identita

Jedná se především o neformální pravidla, představy toho, jací muži a ženy jsou, jak by se měli oblékat, chovat, vystupovat ve společnosti v určitých situacích. Sociální role závisí na charakteristice člověka, podle které by měl také vystupovat, v souvislosti s věkem, postavením, pohlavím (Nakonečný, 2009).

Rozdělování genderových rolí je známá věc už od nepaměti, kdy ženská role byla mířena na domácnost a péči o děti, kdežto úkolem mužů bylo zajištění rodiny, především z finanční stránky. Genderová identita je naše vnitřní osobnost. Člověk si je vědom, ke kterému pohlaví se řadí, kam patří. Genderová role by tedy měla vyjadřovat genderovou identitu (Janošová, 2008, Simotová, 2017).

1.4 Genderová socializace

Podle Nakonečného je socializace proces, při němž osoba vytváří svou vlastní osnovu chování pomocí interakce se společností (Nakonečný, 2009).

K socializaci dochází skrz sociální učení, které je doprovázeno po celý náš život (Vágnerová, 2007). V případě genderové socializace se jedná o osvojení norem, pravidel, chování a hodnot v rámci genderu (Simotová, 2017).

Podle Sigmunda Freuda je teorie identifikace jednou z výkladů učení se genderu. Vývoj chlapců a dívek je podle této teorie již od jejich čtyř let odlišný, poté si své genderové role vytvářejí nápodobou rodičů či opatrovníků stejného pohlaví. Důvody k identifikaci jsou u obou pohlaví odlišné, u dívek k ní dochází z frustrace – závist penisu a u chlapců je obava ze ztráty penisu – kastracní úzkost (Renzetti, 2003, Kubrická 2009).

Sandra Bem ve své knize popisuje tři teorie optických skel kultury: androcentrismus, genderovou polarizaci a biologický esencialismus. Všeobecně se podle této teorie skel nacházejí ve společnosti předpoklady pro to, jak by sociální skutečnost měla fungovat, být chápána a vnímána. Androcentrismus (neboli mužská nadřazenost) je v knize popisován podobně jako patriarchát. Muži jsou středem vesmíru a pouze svými očima mohou pohlédnout na realitu a popsat co vidí. Muž sám sebe popisuje jako člověka, kdežto ženu pouze jako „to ostatní“. Genderová polarizace vypovídá o rozdílnosti mužů a žen, a to ve smyslu, že jsou naprosto odlišné bytosti, které společnost rozděluje už po staletí. Ženy jsou matky starající se o domácnost, muži živitelé a ochránci rodiny. Biologický esencialismus popisuje provázanost a neoddělitelnost obou předchozích skel, která jsou vrozená. Klade důraz na to, že biologické rozdělení mužů a žen je přirozené, ale genderové rozlišení je závislé na společnosti (Bem, 1993).

S nástupem do mateřské školy se děti setkávají se svými vrstevníky, což má na genderovou socializaci také velký vliv. Dívky tvoří skupiny se stejným pohlavím, a to výrazně dříve než chlapci (Renzetti, 2003). Děti si jsou vědomy genderového chování a identifikují se se svou rolí. Není pro ně problém zkritizovat někoho, kdo by se vyjímal. Hodnotí především vzhledovou stránku, více negativ je mezi chlapci – například v případě, že má některý z chlapců oblečený nějaký dívčí doplněk, jako je čelenka, sponka do vlasů či růžové tričko s princeznou (Janošová, 2008).

Jazyk je významným socializačním aspektem. Pomocí jazyku nedochází pouze ke komunikaci, ale dítě se jím učí přemýšlet o sobě samém, uvědomovat si své postavení ve společnosti. Jazykem vyjadřujeme vnímání ostatních smyslů. Aby se nadále utvářela sociální

struktura, je potřeba jazyk jako tento nástroj předávat dětem. Může se stát, že malý chlapec o sobě bude mluvit v ženském rodě, a to z důvodu, že většinu času tráví s matkou, od které se také učí jazyku a komunikaci. Například dědeček se ptá: „*Copak jsi měl dnes k obědu, Honzíku?*“ Honzík: „*Já jsem papala masíčko s kaší a ještě jsem si přidala.*“ Ve chvíli kdy dojde k podobné odpovědi, se můžeme setkat se třemi aspekty. Především matky samoživitelky mohou mít strach, že jejich dítě nemá dostatek mužského vzoru a nejsou schopny to svému dítěti vysvětlit. Mají obavy z toho, jak bude reagovat okolí. V dalším případě může rodiče přepadnout zlost. Strach z toho, že se jejich chlapec ubírá špatným směrem, vidí v tom sklony homosexuality a především viní matku, opatrovníka nebo samotné dítě (nechápe to, nechce se to naučit, dělá to vědomě). Každá taková reakce dá chlapci lekci, uvědomí si, že to není pouhé přereknutí jako třeba špatné skloňování, ale že mluvit jako dívka, nebo dokonce být dívkou je špatné nebo směšné. Společnost dává dětem jasné hranice mezi tím, co je správné, a co ne, takže *pokud jsi chlapec, je třeba se tak chovat* – a stejně tak u dívek (Jarkovská, 2007).

1.5 Segregace na trhu práce spojená s genderem

Segregace se dělí na horizontální a vertikální. Horizontální znamená, že v určitých povoláních je vysoké zastoupení mužů nebo žen. Podle ČSÚ jsou muži a ženy rozděleny do určitých skupin. Do mužských skupin patří například stavebnictví nebo zemědělství. Ženy pak převládají v oblastech vzdělávání nebo sociální péče. Mezi nejčastější ženské profese však patří učitelství, a to buď na základní, nebo na mateřské škole (Křížková, 2009, ČSÚ, 2016).

Vertikální segregace na trhu práce značí zastoupení mužského a ženského pohlaví ve vedoucích pozicích. Ženy příliš nezastávají místa na vedoucích pozicích, především v Evropě jsou zaměstnány na nižších pozicích než muži. Výborným příkladem je školství, kde je sice zastoupení žen větší přesto na vedoucích pozicích převládají spíše muži. Genderové stereotypy velmi ovlivňují genderovou segregaci na trhu práce (Genderová segregace na pracovním trhu, 2015).

2 Vzdělávání spojené s genderem

Je důležité, aby si pedagog přiznal a uvědomil si, že na genderu záleží. Není možné, aby pedagogové nedělali genderové rozdíly. Sami si namlouvají, že nedělají rozdíly mezi dívkami a chlapci a že mají ke všem stejný a individuální přístup. Každý člověk má určitou genderovou roli, a i když si to pedagogové nemusí uvědomovat, každý se lehce přiklání ke genderovým stereotypům. Gender nerozhoduje o vzdělávacích možnostech, výběru kariéry ani jiných životních rozhodnutích a to je důležité, aby děti věděly (Jarkovská, 2007).

Vzdělání a výchova jsou důležitou součástí školy, ale jedním z dalších důležitých aspektů je socializace, a to i ta genderová. Jinými slovy – osvojování si poznatků o obrazu mužů a žen ve společnosti (Kubrická, 2009).

Pomocí genderové socializace si dívky uvědomují sebe jako ženu a chlapci sebe jako muže a s tím spojené nároky na jejich pohlaví. Genderové stereotypy, normy a hodnoty spojené s výchovou a socializací se předávají z generace na generaci (Smetáčková, Jarkovská, 2006).

Podle Jarkovské a Smetáčkové mohou mít také prostory školy mužský charakter. Jedním z faktorů maskulinního charakteru mohou být obrazy mužských vzorů, například prezidentů nebo známých osobností. Ve školách také najdeme oddělené prostory podle pohlaví například toalety, šatny – nebo samotný předmět tělesné výchovy bývá rozdělený na dívčí a chlapecké skupiny (Smetáčková, Jarkovská, 2006).

V roce 2017 se v médiích řešila báseň od Jiřího Žáčka *Maminka*, která se objevuje v dětských čítankách. Básník dostal velké množství negativních ohlasů, protože ve své básni uvádí, že ženy jsou v podstatě na světě jen proto, aby rodily děti a byly matkami (Dragoun, 2017).

2.1 Historie genderu a vzdělávání

Do období středověku se vzdělávali především zámožní a vysoce postavení lidé ve společnosti. Základní vzdělání dostávali jak muži, tak ženy v oblasti čtení, psaní a počítání. Praktické činnosti a některá další zaměření se už poté dělila podle pohlaví. Muži se učili lovu, filosofii nebo řečnictví, tedy mluvenému projevu, kdežto ženy se věnovaly spíše oblastem, ve kterých byly připravovány do společnosti, být matkami. Věnovaly se tedy hudbě (hra na nástroje, zpěv), náboženství a také se učily jazyky. Významná událost přišla roku 1774, kdy Marie Terezie zavedla povinnou školní docházku pro chlapce i dívky. Vzdělání se tak dostalo

i méně zámožným rodinám, přesto byly stále dívky vedeny spíše k péči o děti, manžela a domácnost, u chlapců pak docházelo ke snaze najít si vhodnou práci a být v ní úspěšný (Smetáčková, Jarkovská, 2006).

Do 20. století ženy vykonávaly především práce vychovatelek, protože výchova byla považována za přirozenou činnost ženy. Pedagogičtí pracovníci byli muži, protože pro ženy bylo velice obtížné, dalo by se říci až nemožné, dosáhnout požadovaného vzdělání, aby mohly vykonávat učitelskou profesi. Spolek Minerva roku 1890 otevřel v Praze gymnázium, které bylo jako první ve střední Evropě určeno pro dívky. V roce 1897 bylo ženám umožněno stát se vystudovanými pedagožkami, díky možnosti studia na filozofických fakultách. I přes tuto skutečnost však měly ženy stále nižší vzdělání než muži, a proto byly převážně vychovatelkami nebo vyučovaly manuální práce. O třináct let později ženy tvořily jednu třetinu pedagogických pracovníků, což znamená, že rok 1910 může být považován za začátky feminizace ve školství. Od roku 1950 již ženy tvořily více jak polovinu pedagogického sboru na základních školách a poměr jejich zastoupení se stále zvyšoval, až na konci 90. let dosáhl 82 % (Smetáčková, Jarkovská, 2006).

2.2 Statistika genderu v pedagogice

Jak již bylo zmíněno, od roku 1990 je ve školství značně více žen než mužů. Jednotlivé školy je však důležité rozdělit podle druhu. Nejvíce muži vyučují na vysokých školách a nejméně v předškolním vzdělávání. Pedagožky vyučují na všech druhích škol, nejvíce však v předškolním vzdělávání. Od roku 2010 stoupla zaměstnanost mužů v mateřské škole o 0,3 %, což je za 10 let velice malé procento, ale pozitivní je, že zájem mužů o práci v mateřské škole se zvyšuje místo toho, aby klesal (ČSÚ, 2020).

Tabulka 1: Učitelé v regionálním školství a akademičtí pracovníci veřejných vysokých škol podle pohlaví

%	Mateřské školy	Základní školy	Střední školy	Konzervatoře	Vyšší odborné školy	Vysoké školy
Ženy	99,4	84,3	60,3	50,4	67,7	37,8
Muži	0,6	15,7	39,7	49,6	32,3	62,2

V České republice je ve školství zaměstnaných mnoho žen, ale až podprůměrně málo mužů v porovnání s okolními státy. Podle Organisation for Economic Co-operation and Development, zkráceně OECD, je v českém předškolním vzdělávání 0 % mužů oproti ostatním zemím OECD, kde muži tvoří 3 % (z důvodu odlišné metodiky se mohou

vyskytnout mírné rozdíly oproti předchozím údajům). Největší podíl mužů v předškolním vzdělávání má Nizozemsko s 12% a Dánsko s 11% podílem. V České republice vyučuje méně mužů i na základních a středních školách (první stupeň 6 %, druhý stupeň 22 %, střední školy 40 %) než v zemích OECD (18 %, 33 % a 47%). V České republice vyučuje na vysokých školách oproti jiným zemím vysoké procento mužů. Největší počet mužů však mají v Japonsku – 77 % a nejnižší v Litvě – 44 %. I když je statisticky málo učitelů, na vedoucích pozicích jich je spousta, což je zajímavé vzhledem k tomu, že ve školství převažují ženy a ředitelem se většinou stávají bývalí učitelé (OECD, 2020).

**Tabulka 2: Genderové rozdělení učitelů v České republice a v zemích OECD
(OECD, 2020)**

% mužů	Mateřské školy	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	Střední školy	Vysoké školy
ČR	0	6	22	40	62
OECD	4	18	33	47	57

2.3 Příčiny genderového poměru ve školství

Je mnoho důvodů pro nedostatek učitelů, mezi jedny z nich patří například urbanizace, význam péče o děti, s tím spojené postavení žen ve společnosti a ekonomika (Bullough, 2017).

Podle Václavíkové Helšusové (2017) mají muži tendenci přecházet z pedagogických profesí na jiné, které jsou sice podobné z intelektuální a náročnostní stránky, ale umožní jim účast na mocenském rozhodování. Muži a především společnost od nich vyžadují karierní růst, který jim v pedagogice není umožněn.

Podle Slavíka a Smetáčkové (2006) je nejvíce řešené téma nedostatku učitelů a učitelek platové ohodnocení, které je považováno za nízké. Všechny platy ve veřejných službách státních zaměstnanců jsou totiž určovány pomocí platové tabulky. V pedagogice je výše platu rozdělena podle platového stupně (1–7), který se odvíjí od délky praxe (do 2 let až nad 32 let), typu vykonávané práce a výše dosaženého vzdělání. Podle Českého statistického úřadu za první čtvrtletí roku 2021 činí měsíční průměrný plat pedagogů 38 951 Kč hrubé mzdy (Wagner, 2020). Průměrný plat nevypadá zle, ale vzhledem k tomu, že se odvíjí od praxe, začínající plat učitelů v mateřské škole je mezi 24 540 a 30 670 Kč v hrubém příjmu. Hlavním úkolem mužů bylo a dodnes je z pohledu společnosti uživit rodinu, proto pro muže nemusí být příjem z pedagogického platu dostačující. Zajímavé je, že podle Českého statistického úřadu (2020) měly ženy za rok 2019 průměrný plat 38 959 Kč a muži 40 229 Kč.

Jedním z důvodů, proč mají muži vyšší plat, mohou být přesčasové hodiny nebo podíl mužů na vyšších pozicích (ředitelé). Podle zkušenosti Slavíka a Smetáčkové (2006) může ředitel zvýhodňovat muže, protože jsou považováni za „živitele rodiny“.

Pro ženy je výchova dětí přirozená, jsou to odjakživa pečovatelky a vychovatelky. Proto je také učitelství vnímáno spíše jako „ženská práce“ a to je dalším důvodem, proč je mužů v učitelství tak málo. V mateřské škole je potřeba výchovy a péče silnější než potřeba učit a vzdělávat, proto je v předškolním vzdělávání nejvýraznější rozdíl v poměru mužů a žen pedagogů (Václavíková, 2007).

Dalším z důvodů, proč je malé množství mužů v předškolním vzdělávání, může být také strach z nařčení z homosexuality. Prozatím neexistuje žádná studie, která by dokázala, či vyvrátila, že sexuální orientace souvisí s výběrem povolání a že by ve školství byl větší počet homosexuálů oproti jiným povoláním. Žádný negativní vliv homosexuálů na psychosociální vývoj dětí při vzdělávání nebyl dokázán (Martínková, 2010).

Bullough dělal studii, kde se zabýval učiteli v mateřské škole. Jeden zúčastněný muž uvádí, že v případě že povoluje dítěti si sednout na jeho klín, musí být ostražitý, jelikož má obavy z obvinění ze sexuálního obtěžování či zneužívání dítěte (Bullough, 2015).

Podle Weisse (2002) se lze domnívat, že setkání s pedofilně orientovanou osobou je více pravděpodobné ve školství a pedagogických zařízeních s dětmi než obecně v populaci. Muž, který si vybere profesi učitele, obzvláště v mateřské škole se někomu může zdát zvláštní, přitom se ve většině případů o pedofilně orientovanou osobu vůbec nejedná. Lidé si však vybírají zaměstnání, které je nějakým způsobem baví a naplňuje proto si mohou pedofilové (ať už vědomě, či podvědomě) volit profesi pedagoga, kde denně přicházejí do kontaktu s dětmi (Weiss, 2002).

Výhodou u žen je spojení profese učitelky s rodinným životem, výchovou svých vlastních dětí. Děti se ve škole setkávají převážně se ženami učitelkami, to je může vést také ke kariéře pedagoga, v případě, že svou učitelku považují za vzor. Pro ženy může být práce ve školství výhodná, zajišťuje totiž vysokou míru sociální jistoty, jelikož se jedná o státní sféru (Václavíková Helšusová, 2007).

Přestože o učitelích koluje spousta vtipů, práce pedagoga je považována za celkem prestižní zaměstnání. Centrum pro výzkum veřejného mínění umístil profesi učitele na vysoké škole na 4. místo a učitele základní školy na 5. místo (CVVM, 2019). Společnost může pohlížet na „muže-učitele jako důstojné předavatele vzdělání a ženy-učitelky jako roztržité vychovatelky.“ (Václavíková Helšusová, 2007) Od mužů se očekává vzdělávání dětí, protože se předpokládá, že mají větší znalosti, kdežto u žen vládne představa, že je pro ně přirozená

výchova dětí. Za zmínku stojí i to, že žena je spojená už se samotným názvem „mateřská škola“. Je v něm totiž obsaženo mateřství a a tedy i matka jako žena (Václavíková Helšusová, 2007).

2.4 Volba profese učitelství

Povolání si lidé vybírají už od útlého dětství a během dospívání své rozhodnutí mohou i několikrát změnit, přesto čím více se člověk blíží k dospělosti, tím více je třeba se rozhodnout, jakou cestou se vydá. Volba povolání závisí na několika faktorech, jako jsou například vrozené vlohy, ale také ty formované prostředím, zájmy, vlastnosti jedince, jeho schopnosti a dovednosti. Vliv na rozhodování jedince má také jeho okolí, což jsou především rodina, přátelé a pedagogové. Na jedince jsou kladeny vysoké nároky, které se projevují očekáváním ze strany společnosti. Podle Smetáčkové je pro nás povolání velmi důležité, protože se stává součástí našeho sociálního statusu. Rozhodování o budoucím povolání ztěžují genderové stereotypy. Děti v mateřské škole si rády hrají na určitá povolání, která jsou častokrát rozdělována na základě genderových stereotypů. Ve školce mají děti větší možnost volby než doma, kde jsou ovlivňováni rodinou, která může směřovat jedince zájmy skrz hračky nebo různé kurzy a kroužky (Smetáčková, 2005).

Škola hraje důležitou roli ve volbě budoucího povolání. Studenti si ve většině případů volí obor podle oblíbenosti předmětů neboli těch, které je baví a vynikají v nich. Učitelé rozdělují chlapce a dívky podle jednotlivých předmětů. U dívek se předpokládá, že budou úspěšné v humanitních předmětech a u chlapců zase, že budou mít vlohy pro přírodovědné předměty. Z tohoto důvodu jsou děti ovlivňovány genderovými stereotypy, a tím se formuje jejich pohled na okolí i sebe sama. Pomocí školních výsledků, tedy známek, žáci získávají přehled o tom, které předměty je naplňují a v čem vynikají, což jim napomáhá zjistit, jakou profesi by chtěli v budoucnu vykonávat. Častokrát se stává, že dítě si neuvědomuje svoje schopnosti, a tak si vybere špatnou profesi. Škola a učitelé by měli dětem pomoci ke správné volbě povolání (Smetáčková, 2005). V roce 2011 se zúčastnilo hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let celkem 2 238 dětí. Na otázku „*Máš někoho, komu by ses chtěl/a podobat? Pokud ano, komu?*“ odpovědělo 14 % dětí, že neví nebo neodpovědělo, 35 % odpovědělo, že ne, a 51 % řeklo, že ano. Z analýzy na vzory a idoly se učitelé/učitelky umístili na 6. místě. Z dotázaných dětí považuje 25 z nich učitele za svůj vzor, což je 1,1 % celkem z oslovených dětí. Z toho vyplývá, že některé děti považují učitele za svůj vzor a vyšší počet mužských elementů ve školství by mohl přispět studentům k budoucímu výběru povolání, jelikož děti

převážně vzhlížejí ke stejnému pohlaví. Ve výzkumu bylo zjištěno, že 90 % chlapců má mužský vzor a 86 % dívek považuje za svůj vzor ženy (Bocan, 2011). Chlapci nemusí mít zájem o práci učitele jelikož se sami stýkají ve většině případů s ženami učitelkami, a proto jim chybí mužský vzor pro vykonávání této profese.

Při výběru střední školy je zřejmé, že určité obory jsou rozděleny podle dívek a chlapců. V případě volby oboru, který je běžný pro opačné pohlaví, se může jedinec setkat s negativními reakcemi, případně s určitými překážkami, jako je například absence šaten. Na pracovním trhu se můžeme setkat s typicky ženským a mužským zaměstnáním. Jedním z typicky ženských povolání je právě učitelství pro mateřské školy, kde působí skoro 100 % žen (Smetáčková, 2005).

2.5 Proč je vhodné, aby bylo více mužských pedagogů

Podle Erdena se v dnešní době mnoho dětí neseťkává s otci, ať už v případě neúplných rodin, kde ve většině případů jsou děti svěřeny do péče matky, anebo v rodinách úplných, kdy děti netráví příliš času s otcem například z důvodu, že je příliš dlouho v práci. A proto se zvyšuje potřeba aktivního zapojení mužů do života dětí. Především pro chlapce může být učitel pozitivní mužský vzor. Muži učitelé mohou být vzorem samozřejmě i pro dívky, zvláště pokud u studentů rozvíjí zájem o vzdělávání (Erden, 2011). Pratt-Adams a Burnová mají trochu odlišný pohled. V diskuzích o mužích učitelích na ně mají kritičtější pohled u hlediska vzoru pro děti, které jsou vychovávány pouze matkou. Tvrdí také, že heterosexuální páry jsou příliš vyzdvihovány, a upozorňují na to, že otec se učitelem nedá dostatečně nahradit. Diskutují také o tom, že v případě nadhodnocování kvalit učitelů se mohou znehodnocovat ženy učitelky, a může se tím také potvrzovat patriarchát. Za pozitivní však považují pedagogické praktiky, které se zaměřují na personální a komplexní učitelské kvality (Burn, Pratt-Adams, 2015).

Vysoký počet žen a absence mužů ve školství mohou mít také vliv na pedagogický sbor. Může dojít k profesním a komunikačním neshodám, vyčerpání nebo stereotypům v zaměstnání. Proto je nezbytné, aby se vedení ve školství bavilo s pedagogy o genderové problematice (Václavíková Helšusová, 2007).

Stereotypní genderové představy u dětí jsou tvořeny díky působení feminizovaného školství. Z tohoto důvodu je učitelství považováno za ryze ženskou profesi a tento stereotyp může ovlivnit celou společnost (Václavíková Helšusová, 2007).

Pokud se na tuto situaci podíváme z jiného pohledu, můžeme považovat upozorňování na absenci mužských pedagogů ve školství za nepřímé nařknutí žen, že nejsou schopny být dostačujícími a plnohodnotnými učitelkami, což není příliš prospěšné pro odvrácení genderových stereotypů. Je však důležité podotknout, že kdyby ve školství bylo více mužských elementů, děti by pak vnímaly muže učitele jako běžnou věc, a tím by se zároveň snižovaly tyto stereotypy (Fárová, 2005).

2.6 Politika genderu ve školství v ČR

V České republice se na správě školství nejvíce podílí MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy). Podle Skálové by se měly podílet samotné školy, úřady, Česká školní inspekce a také Výzkumný pedagogický ústav na prosazování genderové rovnosti ve vzdělávání (Ciprová, 2008).

V České republice je vzdělávání definováno Bílou knihou (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice): „*Je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu.*“ (Bílá kniha, 2001) Také je definováno zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Školský zákon také definuje RVP (rámcové vzdělávací programy), který však s genderovou tematikou pracuje minimálně. RVP PV (rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání) umožňuje nalézt ve vzdělávací oblasti „Dítě a ten druhý“ aktivity pro pochopení rozdílnosti mezi lidmi. K pochopení rozlišování společenských rolí nám pomůže vzdělávací oblast „Dítě a společnost“. Každá škola má své vlastní ŠVP (školní vzdělávací program) a některé školy mohou mít zařazeny tyto vzdělávací oblasti do tematiky genderu. Gender je téma, které formuje postoje dětí, proto je žádoucí, aby bylo jedním z průřezových (Ciprová, 2008).

Česká republika je v několika mezinárodních dokumentech zavázána, že bude prosazovat genderovou rovnost. Již od vzniku České republiky roku 1993 je jedním z nich Úmluva OSN (Organizace spojených národů) která vypovídá o odstranění všech forem diskriminace žen. Celosvětové konference o ženách přinesla vznik Pekingské deklarace a akční platformy. Mezi podstatné dokumenty Rady Evropy se řadí Evropská sociální charta a Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2014 – 2020. Gender Studies, o.p.s., Evropská unie, Genderové informační centrum NORA, Mezinárodní organizace práce a spousta dalších prosazují rovnost žen a mužů (Ciprová, 2008).

Na podporu rovnosti žen a mužů bylo vydáno vládou České republiky několik dokumentů. Jedním z důležitých dokumentů je Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020. Strategie vnímá genderové rovnosti jako základní lidské právo, proto usiluje o institucionální zajištění. Mise strategie uvádí: „*Usilujeme o spravedlivou společnost – o spravedlivou dělbu zdrojů, rovné postavení a vyrovnanou účast žen a mužů ve všech sférách a na všech úrovních společenského života, o dosažení jejich stejné viditelnosti, důstojnosti a uznání ve společnosti.*“ (Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020, 2014)

Vzdělávání ve strategické oblasti obsahuje také problematiku nevyrovnanosti žen a mužů učitelů na různých stupních vzdělávání, odlišnost v přístupu mezi dívkami a chlapci ve vzdělávání, minimálně řešené téma genderu ve vyučování a kurikulu, segregaci genderu ve vzdělávání, a také sexuální obtěžování ve školských zařízeních. Cílem strategie je posílení rovnosti mužů a žen ve vzdělávání, snížení genderové segregace mezi studenty, vyučujícími a hlouběji se zabývat otázkami genderu ve vzdělávání. Jedním z problémů ve Vládní strategii je až příliš nízký počet mužů v předškolním vzdělávání. Dalším cílem strategie je vytvořit podmínky, aby se zvýšil počet mužů nejen v mateřských školách, ale také na prvních stupních základních škol, a to za pomoci motivací, ukázky pozitivních příkladů a především osvětou (Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020, 2014).

3 Rodinná výchova a předškolní vzdělávání

Do roku 2004 se používalo označení předškolní výchova, poté školský zákon v České republice definoval tento termín jako předškolní vzdělávání. O tom, který termín je vhodnější, by se dalo polemizovat. „*Výchova je proces záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulačnými jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2001) Podle Vorlíčka: „*Termín výchova v užším smyslu by bylo vhodnější neuzívat a přímo hovořit o výchově mimo vyučování, estetické či mravní výchově. Pojem výchova bez přívlastku by pak výhradně znamenal výchovu v širším pojetí.*“ (Vorlíček, 1979) Průcha, Walterová a Mareš ve svém pedagogickém slovníku pohlíží na termín vzdělávání ve více významech. Buď jako součást socializace, nebo pomocí školy jsou studentům předávány soustavy činností a informací. Pojem edukace zahrnuje nejen vzdělávání, procvičování, ale také vychovávání proto jej někteří autoři preferují. Pod termínem předškolní si také může mnoho lidí představit dítě od narození po nástup do školy, což tak není, a proto by tento termín také nemusel být úplně vhodný (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, Syslová, 2017).

Základní dělení mateřských škol je podle zřizovatele, ale může být děleno podle více kritérií. Veřejné mateřské školy jsou zřizovány státem, svazkem obcí, samotnou obcí nebo krajem. Jelikož jsou zapsány ve školském rejstříku, mají nárok na finanční prostředky. Další mateřské školy jsou zřizované právnickou osobou, což mohou být například školy soukromé. Tyto školy mají také nárok na finanční podporu ve formě dotací, protože jsou zapsány ve školském rejstříku stejně jako školy veřejné. Dětské skupiny a kluby nemohou dostávat finanční podporu státu, protože nejsou ve školském rejstříku (Nej školky, 2017).

Děti v předškolním věku si začínají všimnout vztahů mezi ženou a mužem. Hlavní pozornost směřují na rodičovské a partnerské role. Děti vnímají, jak se k sobě rodiče chovají, jestli mezi sebou mají dobrý vztah, respekt a úctu. Začínají hledat zákonitosti v tom, jak se k sobě lidé chovají. Zkušenosti mají děti hlavně z vlastní rodiny, která se ve většině případů skládá z matky a otce, kteří jsou většinu času v práci. Otcové chtějí svým dětem dopřát hezký život tím, že je dostatečně finančně zajistí, a proto svou lásku projevují především vydáváním peněz a zajištěním rodiny. Z důvodu pracovního zatížení se dětem od otců nedostává příliš času na povídání, spontánní hry nebo učení. Proto společnost – a hlavně otcové – v dnešní době neví, jak vypadá mužská výchova. Mužská výchova je nenahraditelná pro správný rozvoj chlapců i dívek. Přesto harmonický vztah v rodině, i když muž většinu

času tráví v práci, a výchova je tak především na matce, je vhodnější než život v rodině, kde jsou většinu času oba rodiče přítomni, ale mají neuspořádané vztahy. V případě, kdy by dítě zaznamenalo mezi rodiči hádky nebo fyzické násilí, mohl by mu tento jev připadat jako normální (Janošová, 2008).

Rozvod, tedy odloučení od jednoho z rodičů, je také velmi rizikové. Děti kvůli rozvodům mohou ztratit pocit bezpečí a jistoty domova. V případě, že chlapec žije pouze s matkou, může si najít náhradní vzor v jiném muži, i když ten citový vztah k otci nenahradí. V dalším případě se mohou identifikovat s matkou, která v určitých věcech zastává i roli otce. Kromě identifikace s dospělými mohou děti považovat za vzor i své vrstevníky. Děti, které žijí pouze s rodičem stejného pohlaví, jsou určitým způsobem také ochuzeni o zkušenost s opačným pohlavím. V mnoha případech tyto děti ani neví, jaká je interakce mezi rodiči odlišného pohlaví (Vágnerová, 2000).

3.1 Učitelé a učitelky v mateřských školách

Dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících je učitel pracovníkem, který: *„koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterou uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu.“* Podle tohoto zákona může v předškolním vzdělávání zřizovaném školským zákonem pracovat učitel a učitelka pouze v případě, že má odpovídající vzdělání. To znamená, že potřebují vystudovat vysokou školu nebo vyšší odbornou školu, ale stačí i střední škola s maturitní zkouškou, která připravuje budoucí studenty na profesi učitele mateřských škol, případně je možné si doplnit pedagogické vzdělání programem celoživotního vzdělání (zákon č. 563/2004 Sb., 2004). V soukromých školkách není dané vzdělání podmínkou, možná proto je zde také větší počet mužů učitelů než v těch státních.

Do roku 1934 povolání učitele dělaly především ženy, což vyplývá z označení pěstounka, které bylo do této doby užíváno. Od daného roku bylo učitelství oficiálně zavedeno Ministerstvem školství a národní osvěty. Od roku 2001 do roku 2016 bylo oficiálním označením předškolní pedagog, poté došlo ke změně názvu podle rámcového vzdělávacího programu na označení učitel, které platí dodnes (Syslová, 2017).

3.2 Oslovení učitelů v předškolním vzdělávání

V publikacích a legislativě, které se zabývají didaktikou předškolního vzdělávání, se často stává, že se můžeme setkat s problematikou českého jazyka spojeného s oslovováním pedagogů. Ve většině případů je užíváno označení učitel, tedy podstatné jméno mužského rodu, pro označení obou pohlaví, což by ženy mohly považovat za diskriminaci (Kohoutek, 2015). V literatuře o předškolním vzdělávání je složité najít správné užití tak, aby nedošlo k diskriminaci žen ani mužů. V mnoha případech lze najít literaturu pro učitelky mateřských škol, které upřednostňují ženský rod, například *Abeceda pro učitelky mateřských škol* nebo *Psychologie pro učitelky mateřské školy*, čímž se opět dostáváme k diskriminaci, ale v tomto případě mužů. Bylo by vhodné a žádoucí užívat oba rody, tedy učitel a učitelka mateřské školy, aby se nikdo necítil opomíjen.

3.3 Odlišnosti mezi ženami a muži v předškolním vzdělávání

Můžeme se pouze dohadovat o tom, zda vůbec je nějaký znatelný rozdíl mezi učiteli a učitelkami v předškolním vzdělávání. Bullough, který sledoval smíšený učitelský sbor, přiznává, že si povšiml odlišností, ale má určité pochybnosti ohledně důležitosti mužských vzorů v mateřských školách. Odlišnosti mezi pohlavími jsou podle něj patrné, ale nejsou podstatné natolik, aby byly hodnoty mužů natolik vyzdvihovány (Bullough, 2015). Vlašic se touto problematikou také zabýval a stejně jako Bullough nenalezl příliš velký rozdíl mezi vzděláváním učitelů a učitelek mateřských škol. Pedagogičtí pracovníci se však shodli na tom, že muži jsou hravější a nedbají na bezpečnost dětí tolik jako ženy, které jsou pečlivější (Vlašic, 2013).

3.4 Pohled učitelů na sebe sama

Podle Fárové se muži pracující v mateřské škole označují jako specifičtí. Užívá termín elitní maskulinita, vzhledem k tomu, že si připisují určité vlastnosti jako například inteligenci a odhodlání, ale také kreativitu a empatii (Fárová, 2015).

Podle výzkumu od Fárové si jsou muži vědomi toho, že mohou být pro děti vzorem, ale většina respondentů se nikterak nesnaží regulovat své chování. Jeden respondent se však snaží chovat tak, aby naplnil dětská očekávání a byl jim mužským vzorem (Fárová, 2014).

3.5 Pohled společnosti na učitele

Pohledy lidí na učitele v mateřské škole jsou různé. Fárová uvádí, že muži většinou dostávají od své rodiny a blízkých podporu. Mohou se však setkat i s negativními ohlasy a nechápavými reakcemi ze stran vzdálenějšího okolí. Ženy mají pro muže učitele větší pochopení, na rozdíl od mužů, kterým výběr toho povolání přijde zvláštní. Kladně na muže pedagogy pohlíží i jejich kolegyně, které by ve svém kolektivu uvítaly mužský element. Je skoro nemožné najít nezaměstnaného vystudovaného učitele předškolní pedagogiky, což vypovídá o tom, že mateřské školy cítí potřebu mužů v pedagogickém sboru (Fárová, 2015).

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Teorie výzkumu

4.1 Kvalitativní přístup

Kvalitativní výzkum se zaměřuje na induktivní postupy, studuje jednotlivé případy do hloubky, nejvíce užívanou metodou je rozhovor nebo pozorování. Výzkumným cílem je rozvíjet teorie, popsat jednotlivé případy a tvořit hypotézy. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu se hypotézy vytvářejí až v průběhu sběru dat a během výzkumu je možné je měnit. Plán výzkumu se může v průběhu měnit vzhledem k okolnostem, ale ve většině případů probíhá v přirozeném prostředí (Hendl, 2015).

Podle Corbinové a Strausse (1999) je důležitá orientace v dané problematice, také je potřeba, aby měl výzkumník schopnost vnímat věci s nadhledem a být otevřený novým věcem, nesmí respondenty ovlivňovat svými názory a domněnkami. Mezi další důležité aspekty patří schopnost přecházení mezi deduktivním a induktivním myšlením a také schopnost najít v sesbíraných datech důležité informace.

4.2 Zakotvená teorie

Tato teorie je jednou z metod kvalitativního výzkumu. V zakotvené teorii se jedná o sesbírání dat a navržení teorie na jejich základě. Tato metoda je výzkumníky často volena, protože je možné díky ní překonávat předsudky, se kterými do daného výzkumu vstupují, a také poskytuje systematické zpracování dat.

Podstatné je si na začátku stanovit výzkumnou otázku a určit problém výzkumu. Stanovení výzkumné otázky pro nás bude vodítko pro to, kterým směrem se budeme ubírat (Strauss a Corbinová, 1999).

Následným krokem je sběr dat, tvorba hypotéz, důležitá je i průběžná analýza pro vznik samotné teorie. V zakotvené teorii se sesbíraná data kódují, čímž se také postupně vyvíjí základ této teorie. Za získaných dat vznikají koncepty, kategorie a nakonec propozice, které mezi sebou utváří vztahy.

4.3 Kódování dat

Podle Strausse a Corbinové (1999) „*Kódování představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a opět složeny novými způsoby.*“ V zakotvené teorii existuje několik druhů kódování, já jsem si pro výzkum ve své práci vybrala otevřené a axiální a selektivní kódování.

Podle Strausse a Corbinové (1999) „*Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů.*“ Jak již bylo zmíněno, ze získaných a rozebraných dat vznikají koncepty. Ty se pak společně porovnávají, hledají se souvislosti a podobnosti mezi nimi. Podle podobností jsou seskupeny do kategorií. V axiálním kódování se jedná o soubor postupů, které uspořádávají údaje z otevřeného kódování a vytvářejí spojení mezi kategoriemi. Axiální kódování zahrnuje podmiňující vlivy, kontext, strategii jednání, interakce a následky. Selektivní kódování je „proces, kdy se vybere jedna centrální kategorie, která je pak systematicky uváděna do vztahu k ostatním kategoriím“.

Je možné kódovat slovo od slova, samostatné věty, ale také odstavce nebo celé texty. Hlavní je zachytit podstatu výpovědí od respondentů. Kategorie musí být pojmenovány abstraktněji než koncepty a stávají se základem pro teorii (Švaříček, 2007).

5 Metodologie výzkumu

5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Pouhých 0,6 % mužů učitelů v České republice se pohybuje v mateřské škole, což je velice nízké zastoupení. Hlavní příčinou může být stereotyp, který uvádí, že ženy jsou přirozené pečovatelky, dalším důvodem může být pro muže nízké finanční ohodnocení, ale jedním z důvodů je také společenská prestiž, zarytý stereotyp, že učitelství v mateřské škole je ženská práce. Můžeme si tedy položit otázku, jestli společnost uvítá muže v předškolním vzdělávání. Zda mají pozitivní nebo negativní přístup k mužům učitelům, jestli s nimi mají nějaké zkušenosti, proč asi není příliš mužů v mateřských školách a spousty dalších otázek.

Cílem výzkumu je zjistit pohled společnosti na muže učitele v mateřské škole, zda vnímá jejich nedostatek, jaká je dle ní příčina jejich nedostatku, jaký může mít tento nedostatek následek a jaký má celkově názor na rovnoprávnost mužů a žen v zaměstnání.

5.2 Výběr respondentů

Respondenty jsem oslovila, když jsem měla v rámci studijních povinností praxi v mateřské škole. Úmyslně jsem zvolila aktuální rodiče dětí předškolního věku a také rodiče o generaci starší, kteří už mají děti odrostlé. O generaci starší rodiče jsem si vybrala z důvodu srovnání, jak na to pohlíželi před dvaceti lety a jak nyní, zda pro ně bylo běžné v době, kdy měli děti ve školce, aby vyučoval muž, a jestli si myslí, že nyní už to patří mezi běžnější věci. Mým záměrem bylo, aby si dokázali představit situaci, že by jejich dítě navštěvovalo mateřskou školu, kde vyučuje muž, a řekli mně k tomu své pocity a názory. Z důvodu detailní analýzy jednotlivých případů jsem si vybrala šest respondentů odlišného pohlaví – tři ženy a tři muže. Tyto respondenty jsem zvolila na základě toho, že jsem usilovala o široké spektrum veřejnosti. Respondenti se vzájemně neznají, až na jeden manželský pár. Rozhovory probíhaly v soukromí, takže respondenti neměli možnost se vzájemně ovlivňovat.

5.3 Metoda sběru dat

Pro sběr dat jsem využila velmi často užívanou metodu, kterou je polostrukturovaný rozhovor. Tato metoda dává respondentovi možnost vyjádřit své myšlenky, otevřeně mluvit o tématu a rozvíjet ho dále. Výhoda je také pro výzkumníka, který se může během rozhovoru dotazovat a dávat prostor přítomným myšlenkám.

Každý rozhovor probíhal v soukromí na místě, které si respondenti sami určili. Ve většině případů se jednalo o prostory mateřské školy nebo kavárny. Před samotným výzkumem jsem se respondentům představila, seznámila je s tématem mé bakalářské práce, uvedla, na jaké univerzitě a jaký obor studuji, a hlavně vysvětlila, jaký je účel daných rozhovorů. Otázky jsem měla předem připravené, nicméně nebyly striktně vázané na pořadí a přesnou formulaci, sloužily především jako vodítko k tomu, abychom probrali všechna témata. Rozhovory se pohybovaly v délce v průměru kolem 10 až 15 minut. Odpovědi na jednotlivé otázky se lišily podle zkušeností a názorů respondentů. Veškerá data byla nahrávána na zvukový záznam, o kterém dotazovaní věděli a souhlasili s tím. Všechny záznamy byly doslovně přepsány, včetně nespisovných, opakujících se a hovorových slov. Neverbální vyjádření jako smích nebo zamyšlení byla uvedena v závorkách, dlouhé pauzy byly nahrazeny třemi tečkami.

5.4 Morální hledisko výzkumu

Všichni respondenti byli seznámeni s účelem výzkumu a jeho zpracováním. Byli upozorněni na nahrávání rozhovoru a souhlasili s ním. Všechna zmíněná města a jména, ať už respondentů, či zmíněných dětí, v rozhovoru byla změněna.

6 Analýza pohledu společnosti na muže mateřské školy

Respondentům bylo položeno 15 otázek, které zahrnovaly zásadní témata otázek výzkumných.

Výzkumné otázky

1. Jak vnímá společnost nedostatek učitelů mužského pohlaví v mateřských školách?
2. Jaká je podle společnosti příčina tohoto nedostatku?
3. Jaký dle společnosti může mít tento nedostatek následek?
4. Jaký je pohled společnosti na rovnoprávnost mužů a žen v zaměstnání?

Otevřené kódování

Přepsáním polostrukturovaného rozhovoru se v datech hledaly podobné kódy, které spolu určitým způsobem souvisely. Utvořily se hlavní kategorie a těm byly přiděleny pojmy.

Kategorie:

1. Pohled společnosti na absenci mužů v učitelském sboru mateřských škol
2. Důvody nedostatku mužů v učitelských sborech mateřských škol
3. Důležitost mužského vzoru
4. Rozdíly mezi mužem a ženou v profesi

Kategorie č. 1 – Pohled společnosti na absenci mužů v učitelském sboru mateřských škol

Pojmy: nedostatek učitelů, běžný jev, neexistující problém

Kategorie „Pohled společnosti na absenci mužů v učitelském sboru mateřských škol“ popisuje obecný pohled respondentů na nedostatek učitelů v mateřských školách. Z odpovědí respondentů je zřejmé, že všichni kromě jednoho nepovažují přítomnost učitelů v mateřských školách stále za běžný. Podle jednoho respondenta je tento jev v dnešní době běžnější. Nikdo z respondentů to nepovažuje za problém.

Karolína

Paní Karolína má 27 let, je lékařkou, má dva syny. Benjamín (1 rok) a Petr (5 let) navštěvující MŠ. S učitelem v mateřské škole se nesetkala, není to podle ní běžné, ale neviděla by v tom problém.

„Asi jsem se nesetkala s žádným mužem v mateřské škole a nemyslím si, že to je běžné, nikdy jsme o žádném neslyšela.“

Michaela

Slečna Michaela má 25 let, je koordinátorkou plánování směn a má jednu dceru Zoey (3 roky) navštěvující MŠ. V mateřské škole se setkala pouze s učitelkami, také podle ní učitelé nejsou běžní, ale uvítala by je.

„Přišlo mi běžné, že tam jsou jenom, ženy, takže jsem nad tím ani nepřemýšlela, jako jak to, že tu není žádný chlap? Nepřijde mi to prostě divné.“

Viktor

Pan Viktor má 28 let, pracuje jako účetní a má syna Nikolase (4 roky) navštěvujícího MŠ. Také se nesetkal s mužem v mateřské škole a nejspíše to nepovažuje za běžné, do takové školky by svého syna nedal.

„Myslím si, že muž by zrovna toto povolání nevyhledával, já bych osobně taky nevyhledával, nevím, co by ho to táhlo jako zrovna tuhle profesi vykonávat, když jako muži dneska dělají různá povolání... no nevím, nepřipadá mi to normální nebo, ne že normální, ale asi... nezvolil bych takovou školku asi no.“

Jana

Paní Jana má 51 let, pracuje jako učitelka v mateřské škole a má 2 dcery – Terezku a Petru (ve věku 21 a 24 let). Právě paní Jana považuje učitele v mateřské škole za běžnější jev v dnešní době a může to podle ní být přínosem.

„... Jako matka ani nevím, ale jako učitelka vlastně bych to určitě uvítala, kdyby u nás ve školce učil muž, protože by to bylo jak přínosem pro děti, tak, si myslím, i by to bylo přínosem pro kolektiv mateřské školy.“

Tomáš

Pan Tomáš má 52 let, podniká v cestovním ruchu má 3 dcery – Kláru, Janu a Elišku (ve věku 15, 23 a 28 let). Nesetkal se s učitelem, pouze ředitelem mateřské školy, učitele za tak běžné nepovažuje, ale neměl by s nimi problém.

„... protože aji jako je i ta mužská ješitnost, že ne každý chlap chce pracovat pod ženou, jo? Jakoby ředitelkou, i když ve škole to bývá, ale taky je více učitelů ředitelů než ředitelek.“

Patrik

Pan Patrik má 42 let, podniká v oboru autoopravárenství, je manželem výše zmiňované paní Karolíny se kterou má dva syny – Benjamin a Petra, viz výše. Podle pana Patrika není běžné, aby byl muž učitel v mateřské škole, nikdy se s žádným nesetkal, ani by to neuvítal.

„... A asi bych to ani neuvítal, protože si myslím, že ženy mají mnohem lepší přístup k výchově dětí a k zvládnání malých dětí celkově.“

Kategorie č. 2 – Důvody nedostatku mužů v učitelských sborech mateřských škol

Pojmy: pohled zaměstnavatele, odlišný přístup či povaha

Kategorie „Důvody nedostatku mužů v učitelských sborech mateřských škol“ shrnuje důvody, které mohou vést k nezájmu mužů o tuto profesi, případně k problémům se prosadit v tomto oboru. Výpovědi respondentů se v této otázce rozcházejí, polovina si myslí, že může být pro muže obtížné sehnat práci v tomto oboru, podle druhé poloviny je tomu naopak. Co se týká ostatních důvodů, zde mají respondenti odlišné názory.

Karolína

Paní Karolíně nepřípadá obtížné práci získat, spíše si ji zvolit. Dle jejího názoru nezáleží na pohlaví, ale na povaze.

„Myslím si, že právě prostě v té společnosti je to takhle zakódované, že to je ta ženská profese, že prostě je mateřská, tak ženy mají mateřské city, že to mateřství prostě, že je na té straně žen a že ano, kvůli toho by ti muži mohli se cítit odrazeni.“

Michaela

Podle slečny Michaely může být pro muže obtížné sehnat práci v mateřské škole, ovšem přístup dle ní závisí hlavně na povaze, a ne na pohlaví.

„Já si myslím, že asi jo, protože se na to jako někteří lidi můžou dívat... ne shora, ale trochu jinak, jakože chlapi do školky prostě nepatří.“

Viktor

Dle názoru pana Viktora může být obtížné pro muže získat práci v mateřské škole, může je odrazovat, že se jedná především o ženskou profesi. Vidí však odlišný přístup v závislosti na pohlaví.

„Já si myslím, že my jsme takový přísnější a dokážeme na více věci říct ne, než ty ženy. A jsme méně citliví, tak možná asi i proto.“

Jana

Paní Jana si nemyslí, že by pro muže byl problém sehnat práci v mateřské škole, nejpodstatnější pro ni je povaha jedince.

„No, co já vím, tak vlastně, když jsem mluvila s ředitelkama mateřských škol, které mají učitele, tak říkaly, že pro ně je to vlastně pro školku přínos, že prostě rodiče to vítají, že tam je učitel.“

Tomáš

Pan Tomáš tvrdí, že pro muže by mohlo být dokonce snazší získat práci v mateřské škole. Cit a empatie je dle něj dána povahou dotyčného. Pohlaví dle něj neurčuje, jaké má člověk vlohy pro práci v mateřské škole.

„Já si myslím, že ano, že tady nejde o rozdíl mezi mužem a ženou, ale prostě o povaze, o lásce a podobně...“

Patrik

Pan Patrik si myslí, že pro muže nebude obtížnější sehnat si práci v tomto oboru než pro ženy. Přístup dle něj bude u mužů jiný, avšak záleží hlavně na výchově.

„Každopádně si myslím, že asi nebudou mít stejnej přístup k těm dětem, co se týká toho citu nebo té empatie. Bude to trochu jiné.“

Kategorie č. 3 – Důležitost mužského vzoru

Pojmy: nenahraditelnost otce, mužský vzor ve školství

Kategorie „Důležitost mužského vzoru“ zahrnuje názory respondentů na potřebu mužského vzoru ve vývoji dětí. Podle všech dotazovaných je dostačující otec v rodině. V případě, že otec chybí, dle poloviny respondentů by byl učitel ve školce přínosem. Dle dvou respondentů postačí mužský vzor až ve škole. Pouze jeden respondent uvádí, že mužský vzor ve školství není přínosem.

Karolína

Paní Karolína vnímá potřebu mužského vzoru spíše v rodině, ve školství podle ní muž otce nenahradí.

„... že v těch mateřských školách, že jako hlavně ty děti potřebují tu mateřskou lásku a prostě, že potom v těch dalších letech je důležité, aby měly i mužský vzor, a celkově během toho dospívání, ale ta samotná výchova ve školkách by je snad v tomto případě nijak zásadně neovlivnila.“

Michaela

Slečna Michaela si myslí, že se to vždy zvládalo se ženami v mateřských školách. V případě, kdy chybí v rodině otec, by to bylo přínosné.

„Jako zvládli jsme to doted' se ženami, takže si myslím, jakože to budeme vždycky zvládat se ženami, ale jak říkám, ten chlap tam prostě má větší respekt.“

Viktor

Pan Viktor tvrdí, že děti potřebují mužský vzor, ale v případě rodiny bez otce stačí mužský vzor až na základní škole.

„To si myslím, že by se mu mužský vzor hodil, ale podle mě stačí až na základní škole. Myslím si, že v tak nízkém věku to ty děti tolik nevnímají.“

Jana

Paní Jana je toho názoru, že z dlouholetých zkušeností nezaznamenala negativní dopad nepřítomnosti mužů v mateřských školách, ale v případě neúplné rodiny by to mohlo být nápomocné.

„... že asi potřebují, ten mužský vzor... a že by jim to možná mohlo pomoci no, když by měly učitele chlapa.“

Tomáš

Pan Tomáš si myslí, že z historického hlediska není muž v mateřské škole zapotřebí. Přínosné by to bylo pro děti vyrůstající bez otce.

„Nemyslím si, protože už je to z historického... zkušeností dané, že x desítek let na celém světě v mateřinkách učí ženy, a nějaký vývojový defekt na dětech to nezanechává. Takže si myslím, že z historického hlediska ne. Může to být obzvláštnění, to ano, ale že by to mělo nějaký negativní vliv na děti, to si nemyslím.“

Patrik

Podle pana Patrika je nejdůležitější rodina. Učitelé nemají takový vliv na výchovu, jako rodiče.

„Určitě ne, od toho má rodinu, aby tam byl otec a matka. A hlavní výchovný jakoby cíl by měli mít rodiče, a ne ti učitelé.“

Kategorie č. 4 – Rozdíly mezi mužem a ženou v profesi

Pojmy: předsudky, rovnoprávnost, intimní záležitosti

Kategorie „Rozdíly mezi mužem a ženou v profesi“ shrnuje odlišnosti v názoru na rovnoprávnost mužů a žen v určitých profesích. Zaměřuje se také na rozdílný pohled společnosti v intimních záležitostech při práci s dětmi, vykonává-li ji muž, či žena.

Karolína

Dle názoru paní Karolíny muži s odlišnou orientací častěji směřují k „ženským“ povoláním než heterosexuálové, ale nemusí to být podmínkou. Práce v mateřské škole jí nepřipadá jako čistě ženská záležitost. Pokud jde o intimnější záležitosti, nedělala by rozdíly mezi mužem a ženou.

„Tak, když by to bylo jeho povolání, tak by mi to nevadilo, tak jak prostě lékaři třeba jsou pediatři, prostě musí někdy ty děti prohlížet, nevidím na tom nic pedofilního, tak proč by nemohl učitel utřít dupku dítěti?“

Michaela

Slečna Michaela není toho názoru, že by vykonávání „ženské“ práce mělo co dočinění se sexuální orientací. Na některé intimní záležitosti by pohlížela jinak u mužů a žen.

„To si nemyslím, já mám jako spoustu kamarádů, kteří pracují jako v tady tom dlenctom odvětví, a myslím si, že jsou zcela normální, jako ne, nemyslím si, že tím, že někdo chce studovat v mateřské škole nebo učit v mateřské škole jako učitel, tak musí být hned gay.“

Viktor

Podle pana Viktora jsou profese více vhodné pro ženy a více vhodné pro muže, ovšem nemyslí si, že by to mělo co dočinění s jejich sexuální orientací, pokud si zvolí profesi více vhodnou pro druhé pohlaví. Na intimnější záležitosti v mateřské škole pohlíží spíše negativně.

„Asi by mi to bylo nepříjemné, no, že cizí muž, který vůbec není členem mé rodiny, tak chodí s mým synem na záchod.“

Jana

Paní Jana by nedělila povolání na ženská a mužská, každý by měl dělat, co ho baví. V intimnějších úskalích nevidí problém. Učitelství v mateřské škole nepovažuje za ryze ženskou záležitost.

„No, ze začátku mě to udivilo, že jsou náci chlapi, kteří jdou dělat učitele mateřských škol, ale spíš z důvodu peněz, že se mi zdálo, že jakoby mají... málo peněz, aby užívali rodinu, jako ne z důvodu, že by mi to přišlo divné, ale spíš po té stránce peněžní jakoby.“

Tomáš

Rovnoprávnost v zaměstnání je podle něj důležitá, předsudky nejsou v pořádku, avšak si myslí, že při výběru „ženského“ zaměstnání může mít sexuální orientace vliv. V otázce intimity je mírně rozpačitý, není si zcela jistý, jak by na to pohlížel.

„Já vždycky říkám, že podle sebe soudím tebe, takže... jsem otec tří dcer, takže vím, že jsem chodil s dětmi na toalety, a vím, že na tom není nic strašného, takže zvláště, pokud bych měl syna v mateřince, tak by mi to rozhodně nevadilo, kdyby ho učitel doprovázel... a pokud je tam učitel a doprovází holčičky... no, je to těžké.. musím říct, že je to padesát na padesát.“

Patrik

Dle pana Patrika za výběrem „mužského“ povolání u žen stojí především emancipace, kdežto u mužů, kteří si zvolí „ženské“ povolání, obvykle hraje větší roli sexuální orientace. U intimnějších záležitostí by nedělal rozdíly mezi mužem a ženou.

„A je to všechno způsobené dnešním pohledem na svět a na život lidí jako takový, kdy se všichni snaží vyrovnat všem a všichni můžou dělat všechno. Jakože ženy můžou dělat všechno, muži můžou dělat všechno, nevíme vlastně, jaké máme pohlaví... a... je to takové nějaké spíš na hlavu postavené.“

Axiální kódování

V tomto kódování se zaměřujeme na určení vztahů mezi kategoriemi a na jejich určení pomocí podmínek, které je zapříčiňují, pomocí kontextu, v němž je jev zasazen, pomocí intervenujících podmínek a strategií jednání, interakce a následku, které z toho vyplývají.

Kladla jsem si otázky, které by pomohly zjistit, v jakém vztahu může být jedna kategorie vůči jiné. K popisu jsem využila model dle Strausse a Corbinové (1999).

Tabulka 3: Axiální kódování – nedostatek mužů v učitelském sboru v MŠ

FÁZE	POPIS
(A) PŘÍČINNÉ PODMÍNKY	„Ženské“ povolání
(B) JEJ	Nedostatek mužů v učitelském sboru v MŠ
(C) KONTEXT	Odlisný přístup mužů a žen, zažitý stereotyp
(D) INTERVENUJÍCÍ PODMÍNKY	Učitelský plat, strach z reakce společnosti
(E) STRATEGIE JEDNÁNÍ A INTERAKCE	Lepší finanční ohodnocení, osvěta o rovnoprávnosti v zaměstnání
(F) NÁSLEDKY	Absence mužského vzoru v MŠ

Selektivní kódování

Při tomto kódování jsem vymezila centrální kategorii (kostru příběhu), kterou je „nedostatek mužů v učitelských sborech mateřských škol“. Dále jsem dala tuto centrální kategorii do vztahu k ostatním kategoriím.

Vztahy vzhledem k centrální kategorii

1. Nedostatek mužů v MŠ a pohled společnosti na něj

Zde jasně vyplývá, že přítomnost učitelů mužského pohlaví v mateřských školách stále není společností vnímána jako běžný jev, ačkoliv v dnešní době je to méně vzácné než v minulém století. Většina respondentů to nevnímá jako problém, ani je nenapadlo se nad touto problematikou zamýšlet. Většina by však zároveň neměla problém s učitelem v mateřské škole.

2. Nedostatek mužů v MŠ a jeho příčiny

Lze konstatovat, že dle názoru poloviny respondentů by nemělo být obtížnější pro muže sehnat práci než pro ženy. Většina respondentů tvrdí, že záleží na odlišné povaze a přístupu k výchově u mužů.

3. Nedostatek mužů v MŠ a důležitost mužského vzoru

Z výpovědí respondentů vyplývá, že nedostatek mužského elementu v mateřských školách nemá negativní dopad na vývoj dítěte. Za nejdůležitější mužský vzor považují otce, kterého učitel nenahradí. Pouze v případě, že otec v rodině chybí, by někteří z respondentů viděli přínos v přítomnosti mužského vzoru v MŠ.

4. Nedostatek mužů v MŠ a rozdíly mezi mužem a ženou v profesi

5. Co se týče rovnoprávnosti v zaměstnání, zde mají daní respondenti odlišné názory. Podle poloviny respondentů může mít na výběr „ženského“ povolání vliv sexuální orientace. Podle některých dotázaných by měl člověk vykonávat profesi, která jej baví, podle jiných může být některá profese vhodnější pouze pro určité pohlaví. Intimnější záležitosti, jako je doprovod na toaletu či mazlení, polovina dotázaných nevnímá odlišně u mužů či žen. Dva respondenti byli v této věci rozpačití a pouze jeden je vnímal vyloženě negativně.

6.1 Výsledná zakotvená teorie

Následující teorii jsem vytvořila na základě výše uvedených tří typů bodování: otevřeného, axiálního a selektivního. Teorie se vztahuje na lidi, kteří mají v současné době děti v mateřské škole, a také na starší generaci, jejíž děti již mateřskou školu odchodili dříve. Tito lidé nám reprezentují společnost, a zkoumáme tedy jejich pohled na muže jako učitele mateřských škol. Kromě jednoho respondenta se nikdo osobně s učitelem v mateřské škole nesešel.

Z výsledků vyplývá, že přítomnost mužů v mateřských školách není běžná. Mezi zmíněnými příčinami se objevil zažitý stereotyp a stigmatizace povolání jako „ženské“. Dále byly uvedeny finanční důvody, odlišný přístup a povaha mužů a žen.

Společnost nepovažuje nedostatek mužského elementu v mateřských školách za negativní. Mužský vzor vidí hlavně v otci.

Relativně kontroverzní je náhled společnosti na rovnoprávnost v zaměstnání. Stejně tak je rozpačitý pohled na intimnější záležitosti profese, kdy část společnosti nahlíží na tyto otázky jinak u žen a jinak u mužů.

Tuto stigmatizaci podporuje nevědomost veřejnosti a samotná absence mužů v mateřských školách, která podporuje stereotyp, že se jedná o „ženské“ povolání, proto je zapotřebí, aby docházelo k větší informovanosti.

Předejít tomu jevu lze poskytováním osvěty společnosti. Tímto se dostáváme k doplňujícímu jevu celé teorie – „společnost se potřebuje zbavit zarytých stereotypů o „ženském“ a „mužském“ povolání“. Pro vytvoření perspektivy pro učitele mateřských škol není třeba dělat příliš, bohatě postačí vstřícný přístup od okolí, otevřenost novým věcem a podpora. Ať už ze strany rodiny a přátel, nebo rodičů dětí předškolního vzdělávání.

7 Diskuze

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jak společnost pohlíží na muže učitele v předškolním vzdělávání. Středem mého zájmu bylo zjistit, jestli si společnost uvědomuje nedostatek mužů učitelů a zda by to mohlo mít nejen pro děti, ale i pro společnost celkově nějaký negativní dopad.

Výzkumu se zúčastnilo šest respondentů odlišného věku, pohlaví a zaměstnání, kteří mají v současné době děti předškolního věku i děti už dospělé.

Všechny výpovědi mají společná určitá témata, která odpovídající buď spojují, nebo odlišují. Žádný z respondentů nepovažoval za důležité se zamýšlet nad množstvím mužských učitelů v mateřských školách. Podle Václavíkové Helšusové (2007) je důvodem nízkého procentuálního obsazení mužů v mateřských školách nižší prestiž a také nemožnost kariérního postupu. Dotázaní tuto skutečnost vyvrátili, dokonce jeden z respondentů tvrdí, že většinou učitelé přecházejí na post ředitele, což je považováno za kariérní růst. Co se týká prestiže, pouze dva respondenti se pozastavili nad nízkým finančním ohodnocením, což by mohlo zarytému stereotypu, že muž je živitel rodiny, ubrat na prestiži. Tímto problémem se zabývá také Vlašic, který řeší problematiku platů nedostačujících pro muže, kteří mají být živiteli rodiny (Vlašic, 2013). Ve školství celkově jsou platy učitelů dlouhodobě řešeným tématem a lze se shodnout na tom, že platy v předškolním vzdělávání nejsou podle platové tabulky dostačující (Wagner, 2020).

Podle českého statistického úřadu jsou ženy a muži rozděleni do skupin ženských, kde se vykonávají práce především v humanitních a sociálních oborech, a mužských, kde je zaměření na fyzicky náročnější práci, například jde o stavebnictví nebo hornictví (Český statistický úřad, 2016). Větší polovina respondentů s tímto tvrzením nesouhlasí, jsou toho názoru, že by měl každý vykonávat profesi, která ho baví, a nemělo by docházet k rozdělování na „ženská a mužská“ povolání. Pouze jeden respondent odpověděl, že práci by měli vykonávat pouze muži a ženy by se měly starat o děti a domácnost, případně by měly zastávat fyzicky nenáročnou práci.

Podle Václavíkové je pro ženy výchova dětí přirozená, odjakživa jsou považovány za vychovatelky. Proto z důvodu, že v mateřské škole se jedná především o výchovu, a ne o vzdělávání, je tato profese považována za „ženskou“ (Václavíková, 2007). Všichni respondenti se na tomto tvrzení shodli, považují ženy učitelky za normální jev a neměli nikdy potřebu zamýšlet se nad tím, proč je v předškolním vzdělávání tak nízký počet mužů. Většina odpovídajících tvrdí, že ženy se na tuto profesi hodí více. Jeden respondent uvádí, že muži pro

tuto profesi nemají dostatek trpělivosti a citu – na rozdíl od žen, které jsou trpělivější a citlivější.

Dalším důvodem nedostatku mužů v mateřských školách může být podle Martínkové a Bullougha strach z nařčení z homosexuality a pedofilie (Martínková, 2010, Bullough, 2015). V tomto případě respondenti částečně souhlasí. Všichni dotázaní si myslí, že vykonávání „ženské“ práce u mužů není podmínkou toho, aby byli homosexuálové. Přesto se shodli na tom, že v určitých oborech může mít sexuální orientace vliv na výběr povolání. V případě pedofilie byla většina respondentů nejistá, uvádí, že by se nad touto otázkou pozastavili, a měli jisté obavy. Pouze dva respondenti se shodli na tom, že se jedná o profesi jako každou jinou, a tudíž by nedělali rozdíly mezi mužem a ženou.

Závěr

V České republice převládají ženy ve školství, s větším počtem mužů učitelů se můžeme setkat pouze na vysokých školách, kde dokonce nad ženami převládají. Kde, se však s muži skoro nesetkáme, to je mateřská škola. Proto cílem této práce bylo zjistit, jak společnost nahlíží na muže jako učitele mateřských škol. Na základě provedených polostrukturovaných rozhovorů se šesti respondenty různého věku a pohlaví jsem zjistila, že společnost nepohlíží na učitele v mateřské škole jako na běžnou záležitost, ale nikdo z nich se nad tímto problémem nikdy nepozastavil. Z důvodu tohoto typu rozhovoru jsem od respondentů na některé otázky nezískala jasné a stručné odpovědi, proto byly v otevřeném kódování vybrány odpovědi, které byly nejvíce výstižné pro dané otázky. Každý považuje přítomnost žen-učitelek v mateřských školách za zcela normální. Pouze jednomu dotázanému by muž v mateřské škole vyloženě vadil, a tuto školku by z tohoto důvodu vyloučil z výběru. Naopak dva z respondentů by to dokonce hodnotili kladně.

Jako příčinu nedostatků mužů v mateřských školách respondenti vnímají různě. Mezi hlavními důvody uvádí rozdílnou povahu mužů a žen a s tím související odlišný přístup k výchově, někteří v tom dokonce spatřují výhodu, kdy může být přínosem, že je muž přísnější a zábavnější. Dle jiných jim naopak chybí potřebný cit a trpělivost v péči o předškolní děti. Další důvody byli různé, například finanční ohodnocení, zažitý stereotyp a také název povolání, který může evokovat k mateřství, a tudíž k „ženské“ záležitosti. Z výše uvedených příčin by bylo možné řešení daného problému najít ve zvýšení finančního ohodnocení a v osvětě o rovnoprávnosti v zaměstnání. Podle většiny dotázaných by nebylo pro muže obtížné sehnat práci v tomto oboru, z čehož vyplývá, že hlavní problém vidí spíše v nezájmu mužů o tuto profesi.

Z mého výzkumu dále vyplynulo, že nikdo nevidí potřebu mužského vzoru v mateřských školách, hlavním mužským vzorem by měl být pro děti otec. Pouze u některých respondentů v případě neúplné rodiny může být mužský element přínosný.

Je zajímavé, že náhled společnosti na rovnoprávnost v zaměstnání je i v dnešní době rozlišný. Tato část výzkumu byla pravděpodobně nejkontroverznější, kdy u některých je zažitý názor, že určitá povolání jsou vhodná čistě pro muže, jiná čistě pro ženy, či dokonce, že žena by se měla pouze starat o domácnost. Na druhé straně máme mnohem benevolentnější názory, kde každý by měl dělat, co ho baví. Různé byly také pohledy na intimnější část této profese, kdy pouze polovina respondentů by nedělala rozdíl mezi muži a ženami.

Je zřejmé, že toto téma není příliš diskutované ve společnosti, což je z mého pohledu škoda. Věřím, že přítomnost mužů v mateřských školách by mohla výuku oživit a mohla by pomoci k postupnému odstraňování zažitého stereotypu a k rozšíření rovnoprávnosti v zaměstnání. Z výzkumu vyplynulo, že většině dotázaných by nevadila přítomnost učitele v mateřských školách.

Seznam použité literatury

BURN, Elizabeth a Simon PRATT-ADAMS. *Men teaching children 3–11: dismantling gender barriers*. New York, NY: Bloomsbury Academic, an imprint of Bloomsbury Publishing, [2015]. ISBN 978-1-4725-3484-2.

BULLOUGH, Robert V. Differences? Similarities? Male teacher, female teacher: An instrumental case study of teaching in a Head Start classroom. *Teaching and Teacher Education* [online]. 2015, 47(Supplement C), pp. 13–21. ISSN 0742-051X. Dostupné z: doi:10.1016/j.tate.2014.12.001

CIPROVÁ, Kristýna, ed. Genderové aspekty vzdělávání v ČR. In: Kristýna CIPROVÁ, ed. *Genderovou optikou: zaměřeno na český vzdělávací systém*. Praha: Gender studies, 2008. ISBN 978-80-86520-28-5.

VORLÍČEK, Chrudoš. *Úvod do pedagogiky*. 1. vyd. Praha: SPN, 1979. 151, [3] s. Pedagogická teorie a praxe.

PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. 322 s. ISBN 80-7178-579-2.

FÁROVÁ, Nina. Muži učitelé v mateřských školách - konstrukce maskulinity ve feminizovaném prostředí. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. 2015, 16(1), pp. 46–56. Dostupné z: doi:http://dx.doi.org/10.13060/12130028.2015.16.1.166

KALNICKÁ, Zdeňka. *Úvod do gender studies: otázky rodové identity*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009. ISBN 978-80-7248-528-4.

ERDEN, Sule, Ozkan OZGUN a Munire Aydilek CIFTCI. “I am a man, but I am a pre-school education teacher”: Self and social perception of male pre-school teachers. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* [online]. 2011, 15(Supplement C), 3rd World Conference on Educational Sciences – 2011, pp. 3199–3204. ISSN 1877-0428. Dostupné z: doi:10.1016/j.sbspro.2011.04.271

BOCAN, Miroslav. Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let. *Klíče pro život* [online]. Praha, 2011. Dostupné z: http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf

JANOŠOVÁ, Pavlína. Základní pojmy a jejich význam. In: *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2284-9.

JARKOVSKÁ, Lucie. Prohlédněme genderové stereotypy. In *Abc feminismu*. Brno: Nesehnutí Brno, 2004. ISBN 80-903228-3-2.

SMETÁČKOVÁ, Irena a Klára VLKOVÁ. *Gender ve škole: příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách*. Praha: Otevřená společnost, 2005. ISBN 80-903331-2-5.

KOHOUTEK, Rudolf. Genderové stereotypy. *Slovník cizích slov* [online]. [vid. 2017-10-28]. Dostupné z: <http://slovník-cizichslov.abz.cz/web.php/slovo/genderove-stereotypy>.

Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020. *ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 2014 [cit. 2021-05-05].

Dostupné z: https://www.tojrovnost.cz/images/dokumenty/Strategie_pro_rovnost_zen_a_mu_zu_2014-2020.pdf

WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

HOLMES, Mary. *What is Gender?: Sociological Approaches*. Los Angeles: SAGE Publications, 2007. ISBN 978-1-84920-815-4.

LIPPA, Richard A. *Gender, Nature, and Nurture*. New York: Psychology Press, 2014. ISBN 978-1-135-65746-8.

RENZETTI, Claire M. a Daniel J. CURRAN. *Ženy muži a společnost* : Praha: Karolinum, 2003. ISBN 978-80-246-0525-8.

NAKONEČNÝ, Milan. Socializace. In: *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

JANOŠOVÁ, Pavlína. Základní pojmy a jejich význam. In: *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada, 2008, s. 38–43. ISBN 978-80-247-2284-9.

SIMOTOVÁ, Tereza. Genderové role. *Gender* [online]. [vid. 2017-11-06]. Dostupné z: <http://gender.webnode.cz/products/genderove-role/>

VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 356 s. ISBN 978-80-246-0841-9.

KUBRICKÁ, Jana. Gender v edukačních souvislostech. In: *Kapitoly k aktuálním problémům pedagogiky: studijní texty k předmětu aplikace pedagogiky*. Brno: MSD, 2009. ISBN 978-80-7392-096-8.

RENZETTI, Claire M, Daniel J. CURRAN a Lukáš GJURIČ. Genderová socializace v raném dětství. In: *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 978-80-246-0525-8.

KUBRICKÁ, Jana. Gender v edukačních souvislostech. In: *Kapitoly k aktuálním problémům pedagogiky: studijní texty k předmětu aplikace pedagogiky*. Brno: MSD, 2009. ISBN 978-80-7392-096-8.

BEM, Sandra Lipsitz. *The Lenses of Gender: Transforming the Debate on Sexual Inequality*. 1. vyd. New Haven: Yale University Press, 1993. ISBN 0-300-06163-3.

JARKOVSKÁ, Lucie. *Proč se nám stále někdo snaží namluvit, že muži jsou z Marsu a ženy z Venuše?* In ASSENZA, Dora. *Příprava na globalizaci*. Olomouc: A & M Publishing, 2007. Centrum inovativního vzdělávání. ISBN 978-80-903654-2-1.

Čítanka pro 2. ročník základní školy. Brno: Nová škola Brno, [2015]. Duhová řada. ISBN 978-80-87591-04-8.

Vzdělání. In: *Zaostřeno na ženy a muže. Český statistický úřad* [online]. Praha, 2020 [vyd. 2020-31-12]. ISBN 978-80-7440-163-3.

Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/120583268/30000220.pdf/45d09d6e-670e-4d7f-842d-3f2a5bfc4201?version=1.7>

Education at a Glance 2020. *OECD* [online]. 2020 [vid. 2017-09-06]. ISBN 978-92-64-38261-9. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2020_69096873-en#page476

WAGNER, Janek. Tarifní tabulky pro pedagogické a nepedagogické pracovníky na rok 2021. *Pedagogicke.info* [online]. 2020 [cit. 2021-5-14].

Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2020/12/tarifni-tabulky-pro-pedagogicke.html>

SLAVÍK, Petr a Irena SMETÁČKOVÁ. Analýza odměňování žen a mužů ve školství. *Otevřená společnost* [online]. Praha, 2006 [vid. 2017-09-20].

Dostupné z: <http://www.otvrenaspolecnost.cz/knihovna/otvrenka/prosazovani-genderove-rovnosti/analyza-odmenovani-ve-skolstvi.pdf>

WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-634-9.

CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ. Prestiž povolání. *Sociologický ústav AV ČR* [online]. Praha 2019.

Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4986/f9/eu190724.pdf

VÁCLAVÍKOVÁ HELŠUSOVÁ, Lenka. Učitelé sbory z genderové perspektivy.

In: Genderově citlivé vedení škol. *Otevřená společnost* [online]. Praha 2007 [cit. 2021-04-25].

Dostupné z: <http://www.otvrenaspolecnost.cz/knihovna/otvrenka/prosazovani-genderove-rovnosti/genderove-citlive-vedeni-skol.pdf>

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. [Praha]: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

SYSLOVÁ, Zora. Retrospektiva, současnost a perspektiva předškolního vzdělávání.

In: *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8476-6.

Typy mateřských škol. *Nejskolky.cz* [online]. 2017 [cit. 2021-04-28].

Dostupné z: <http://www.nejskolky.cz/typy-skolek/>

Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů. *Msmť.cz* [online]. 2014 [cit. 2021-04-25].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-247>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. *Msmť.cz* [online]. 2012 [vid. 2017-09-25]. Dostupné z: <http://www.msmť.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000.

ISBN 80-717-8308-0.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4722-849.

KOHOUTEK, Rudolf. Generické maskulinum. *Slovník cizích slov* [online]. 2015
Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/genericke-maskulinum>

KŘÍŽKOVÁ, Alena. Rozsah segregace a změny v ČR. In: *Genderová segregace českého trhu práce: kvantitativní a kvalitativní obraz*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009.
ISBN 978-80-7330-165-1.

Trh práce očima žen – studie o uplatnění žen na trhu práce. *ZAHÁJENÍ PODNIKÁNÍ* [online].
Dostupné z: <http://zahajenipodnikani.cz/files/studie.pdf>

GENDEROVÁ SEGREGACE NA PRACOVNÍM TRHU. *Právní prostor* [online]. Praha,
2015 [cit. 2021-5-26]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pracovni-pravo/genderova-segregace-na-pracovnim-trhu>

VLAŠIC, Tom. *Pohled na roli muže, jako učitele* [online]. Brno, 2013 [cit. 2017-10-30].
Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
Dostupné z: https://is.muni.cz/th/386303/pdf_b/Bakalarska_prace_Tom_Vlasic.pdf

FÁROVÁ, Nina. Muži učitelé v mateřských školách - konstrukce maskulinity ve
feminizovaném prostředí. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. 2015, 16(1), pp. 46–56.
Dostupné z: [doi:http://dx.doi.org/10.13060/12130028.2015.16.1.166](http://dx.doi.org/10.13060/12130028.2015.16.1.166)

FÁROVÁ, Nina. *Není učitel jako učitel(ka) – Situace mužů-učitelů v mateřských školách*
[online]. Plzeň, 2014 [vid. 2017-10-30]. Diplomová práce. Západočeská univerzita.
Dostupné z: <http://hdl.handle.net/11025/13676>

DRAGOUN, Radek. Z holek mají být maminky, stojí v čítance. Jste genderové džihádistky,
vzkázal kritičkám básník. *Aktuálně.cz* [online]. 2017. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/z-holek-maji-byt-maminky-stoji-v-citance-jste-genderove-dzih/r~edeb82ded9a811e6aa860025900fea04/>

MARTÍNKOVÁ, Kateřina. *Sociálně vědní výzkumy homoparentality (přehledová studie)* [online].
Brno, 2010 [vid. 2017-09-27]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.
Dostupné z: https://is.muni.cz/th/252489/fss_b/bakalarska_prace_martinkova.pdf

BURN, Elizabeth a Simon PRATT-ADAMS. *Men teaching children 3-11: dismantling gender
barriers* [online]. London ; New York, NY: Bloomsbury Academic, an imprint of Bloomsbury
Publishing, Plc, 2015 [vid. 2018-02-19]. ISBN 978-1-4725-3484-2. Dostupné z:
<https://books.google.cz/books?id=N2hHCgAAQBAJ&pg=PA160&lpg=PA160&dq=male+teache>

r+book+gender&source=bl&ots=3Up5XwZeuf&sig=feKTQm864y-
TA2dOk7gYsD15gH0&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiIwOGUxLHZAhUFLIAKHSQrDqMQ6A
EIZzAI#v=onepage&q=male%20teacher%20book%20gender&f=false

HENDL, Jan. Kvantitativní, kvalitativní a smíšený výzkum. In: *Kvalitativní výzkum - základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, ISBN 80-7367-040-2.

STRAUSS, A.; CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999. 228 s. ISBN 80-85834-60-X.

ŠVAŘÍČEK, R.; ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-736-7313-0.

ČESKÁ REPUBLIKA. *Listina základních práv a svobod In. Sbíрка zákonů* [online]. 1993 [vyd. 2017-11-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

PLESKOVÁ, Kateřina a Kateřina BÍLKOVÁ. *Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů: (pracovní sešit)*. Brno: Nesehnutí, 2008. ISBN 978-80-87217-01-6.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Učitelé v regionálním školství a akademičtí pracovníci veřejných vysokých škol podle pohlaví	13
Tabulka 2: Genderové rozdělení učitelů v České republice a v zemích OECD.....	14
Tabulka 3: Axiální kódování – nedostatek mužů v učitelském sboru v MŠ	36

Seznam příloh

Příloha č. 1: Otázky k rozhovoru.....	51
Příloha č. 2: Rozhovor č. 1 – Karolína	53
Příloha č. 3: Rozhovor č. 2 – Michaela	58
Příloha č. 4: Rozhovor č. 3 – Viktor.....	62
Příloha č. 5: Rozhovor č. 4 – Jana	66
Příloha č. 6: Rozhovor č. 5 – Tomáš	69
Příloha č. 7: Rozhovor č. 6 – Patrik.....	73

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Otázky k rozhovoru

Vnímání společnosti nedostatek učitelů mužského pohlaví v mateřských školách

- Setkali jste se někdy s učitelem mužského pohlaví v mateřské škole? Je to podle Vás běžné?
- Bylo v době, kdy jste sami chodili do mateřské školy běžné, aby zde vyučoval muž? Uvítali byste to?
- Dali byste své dítě do mateřské, kde vyučuje muž?
- Vnímáte nějakým způsobem nedostatek mužů jako učitelů v mateřských školách?
- Jaký je Váš všeobecný pohled na učitele mateřské školy, co si o tom myslíte?

Jaká je podle společnosti příčina tohoto nedostatku

- Myslíte si, že je těžké pro muže jako učitele sehnat práci v mateřské škole?
- Myslíte si, že muži mají stejný cit, empatii a péči k dětem jako ženy?
- Již z názvu mateřská škola, vychází, že se jedná o ženské povolání. Myslíte, že to může některé muže odrazovat od této profese?

Jaký podle společnosti může mít tento nedostatek následek

- Myslíte si, že nedostatek mužského elementu v mateřské škole může mít negativní dopad na vývoj dětí?
- Může podle Vás dětem v předškolním věku chybět ve výchově mužský vzor? Když podle zažitého pravidla muž pracuje a zajišťuje obživu a o výchovu se doma stará žena a stejně tak ve školách jsou vesměs pouze ženy učitelky.

Pohled společnosti na rovnoprávnost mužů a žen v zaměstnání

- U žen je celkem časté, že vykonávají mužská povolání, jako je voják, myslivec, bachařka, a nikdo to za zvláštní nepovažuje. Naopak jsou povolání, kde se s mužem

obvykle nesetkáte, jako je zdravotní sestra, kosmetička, učitelka mateřské školy, a když ano, většina má vůči tomu muži předsudky. Je to podle Vás v pořádku?

- Myslíte si, že vykonávání „ženské“ práce u mužů má co dočinění se sexuální orientací?
- Přijde Vám práce učitele mateřské školy ryze ženská záležitost? Jaký máte názor na muže, kteří si vyberou toto povolání?
- Vadilo by Vám, kdyby učitel doprovázel Vaše dítě na toaletu tak, jak to učitelky běžně dělají? Pokud ano, tak z jakého důvodu?
- Byl by pro Vás pohled na učitele, jak se mazlí, objímá a pusinkuje s Vaším dítětem, stejný, jako když by to dělala učitelka?

Příloha č. 2: Rozhovor č. 1 – Karolína

Setkala jste se někdy s učitelem mužského pohlaví v mateřské škole? Je to podle vás běžné?

„Asi jsem se nesečkala s žádným mužem v mateřské škole a nemyslím si, že to je běžné, nikdy jsme o žádném neslyšela.“

Takže si myslíte, že to je rarita v dnešní době nebo celkově od vzniku mateřských škol?

„Asi celkově, ani v době, kdy já jsem teda byla dítě, si nepamatuji, že by někde byli učitelé v mateřských školách. Kdysi, jak ještě byly jesličky, vždycky si tam vybavuju učitelky.“

A když jste sama chodila do školky, tak uvítala byste muže, kdyby vás vyučoval?

„Myslím, že jako dítě bych to asi neřešila. V té době mi to asi bylo jedno.“

Dala byste své dítě do mateřské školy, kde vyučuje muž?

„Nejspíše by mi to nevadilo. Asi, kdyby narazila na takovou školku, asi bych ji nevyhloučila jen proto, že by tam byl muž.“

A bylo by to pro vás spíš pozitivum, že by tam byl, nebo byste to vůbec neřešila?

„Asi bych se nad tím spíš pozastavila, možná by mi to přišlo zvláštní, ale ani pozitivum, ani negativum asi.“

Vnímáte nějakým způsobem nedostatek mužů jako učitelů v mateřských školách?

„Nejspíše ne.“

Nikdy jste se nad tím nepozastavila?

„Nepozastavila, je to tak asi prostě zakódované, běžné, že prostě v mateřinkách pracujou ženy učitelky.“

Myslíte si že je těžké pro muže jako učitele sehnat práci v mateřské škole?

„Nemyslím si, že by to bylo těžké sehnat tu práci, spíš je podle mě těžké pro ně se vůbec jakoby odhodlat k tomu tuto práci si vybrat.“

Takže myslíte si, že kdyby šli žádat o práci, tak by ředitelky uvítaly muže?

„Nevím, jestli přímo uvítají, ale myslím si, že asi by je snad nediskriminovaly jenom kvůli toho, že jsou muži, pokud by měli prostě požadované vzdělání, případně zkušenosti a vhodný přístup k dětem, tak si myslím, že by to nemělo být problém, a snad jakoby v dnešní době by ředitelky nediskriminovaly jenom kvůli tomu.“

Takže si myslíte, že by je přijímali na stejném základě jako paní učitelky ženy?

„Myslím si, že snad ano. Jakože možná by měly ty dotazy, ohledně toho co je vedlo k tomu, jaký mají vztah k dětem a podobně, ale snad v dnešní době, jako rovnoprávnosti, by tam úplná diskriminace kvůli pohlaví nebyla.“

Již z názvu mateřská škola, vychází, že se jedná o ženské povolání. Myslíte, že to může některé muže odrazovat od této profese?

(smích) "Myslím si, že ano. Myslím si, že právě prostě v té společnosti je to takhle zakódované, že to je ta ženská profese, že prostě je mateřská, tak ženy mají mateřské city, že to mateřství prostě, že je na té straně žen a že ano, kvůli toho by ti muži mohli se cítit odrazeni.“

Myslíte si, že muži mají stejný cit, empatii a péči k dětem jako ženy?

(povzdechnutí) „Myslím si, že jakoby to je hodně individuální, stejně tak, jak se najdou ženy, které prostě ten cit nemají, tak stejně tak se najdou muži, kteří mají možná i větší než některé ženy. Vždyť v dnešní době i na rodičovskou chodí někdy muži místo žen a starají se o ty malé děti muži.“

Takže si myslíte, že záleží hlavně na povaze, a ne na pohlaví v tomto případě.

„Myslím si, že ano.“

Myslíte si, že nedostatek mužského elementu v mateřské škole může mít negativní dopad na vývoj dětí?

(povzdechnutí) „Myslím si, že spíše ne, že v těch mateřských školách, že jako hlavně ty děti potřebují tu mateřskou lásku, a prostě, že potom v těch dalších letech je důležité, aby měly i mužský vzor, a celkově během toho dospívání, ale ta samotná výchova ve školkách by je snad v tomto případě nijak zásadně neovlivnila.“

Takže v případě, že děti například vyrůstají bez otce, tak si myslíte, že ten mužský vzor nepotřebují? Ani ve školce třeba?

„Pokud vyrůstají a celé dětství v podstatě nemají žádný ten mužský vzor, tak to pro ně může být těžké a můžou tím být podle mě ovlivněny, ale pokud je to pouze ve školce a ve školce jsou ženy a ne muži a doma mají otce a tak dále, tak si myslím, že by je to ovlivnit nemuselo.“

Takže si myslíte, že dětem předškolního věku vlastně ten mužský vzor nechybí, když podle zažitého pravidla muž pracuje a zajišťuje obživu a o výchovu se doma stará žena a stejně tak ve školkách jsou vesměs pouze ženy učitelky. Tak ten mužský vzor tam není třeba, si myslíte?

(smích) *„Myslím si, že by nějaký ten mužský vzor být měl a teďkom je to podle mě strašně individuální, jestli ten otec s těmi dětmi, když teda přijde domů z práce, jestli se jim aspoň nějak věnuje, jestli je tam nějaká taková přítomnost, o víkendech aspoň, jestli s nima tráví čas. Nevadí podle mě, pokud je tam převaha toho ženského vzoru, to znamená ve školkách nebo celý den doma, jestliže žije s maminkou, pokud tam nějaký zásah toho muže je. Pokud jako to je rodina úplně bez otce, kde jakoby to dítě vůbec s tím otcem není ve styku, tak tam si myslím, že asi by ten mužský vzor mohl chybět.“*

U žen je celkem časté, že vykonávají mužská povolání, jako je kupříkladu voják, myslivec, bachařka, a nikdo to za zvláštní nepovažuje. Naopak jsou povolání, kde se s mužem obvykle nesetkáte, jako je zdravotní sestra, kosmetička, učitelka MŠ, a když ano, většina má vůči tomu muži předsudky. Je to podle Vás v pořádku?

„Asi není, ale upřímně to mám taky tak asi trochu zažité, že asi kdybych došla na kosmetiku a líčil by mě muž, tak asi bych taky si tak pomyslela, že nejspíše je trošku jinak orientovaný, nebo já nevím, asi jako prostě to už je v té povaze, že ty ženy to mají více, jako k některým povoláním se hodí, ale asi to v pořádku není.“

Myslíte si, že vykonávání „ženských“ práce u mužů má co dočinění s jejich sexuální orientací?

„Asi by mě to většinou napadlo, ale nemyslím si, že to tak musí být, prostě záleží samozřejmě jak které povolání, například tu zdravotní sestřičku si myslím, jak jste zmiňovala, si myslím, by klidně mohl dělat muž, že tam není nic jako takového zženštilého na tomto povolání. Naopak u té kosmetičky mi už tohle jako takové zženštilější povolání připadá, že tam jako bych asi zvažovala.“

Takže si myslíte, že se to stává, ale není to podmínkou.

„Asi ano.“

Přijde vám práce učitele mateřské školy jako ryze ženská záležitost? Jaký máte názor na muže, kteří si vyberou toto povolání?

„Tady mi to třeba nepřipadá ryze ženská záležitost, ale prostě je to takhle asi zažité a ten názor na muže... asi by mě to třeba zajímalo, že bych s ním chtěla mluvit a zjistit, co ho k tomu vedlo a jakou má povahu, jaký je, protože opravdu znám spoustu mužů, příkladem je i můj manžel, co to s dětmi báječně umí, ale fakt si s nima vyhrajou a mají k nim kladný vztah a nemyslím si, že by to bylo na nějakém úchylném základě, pedofilním nebo podobně, ale prostě, že k tomu mají tu povahu a to si myslím, že vůbec nevadí, když si vyberou potom takové povolání.“

A když jste zmínila tu pedofilii myslíte si, že to většinu rodičů napadne, když je muž ve školce?

„Těžko říct, co je napadne. Jako myslím si, že by se asi každý nad tím trochu pozastavil, protože to prostě v dnešní době, ani co si pamatuju, běžné není, ale nemyslím si jako, že by to tak nutně muselo být. S tím nesouhlasím.“

Dobře. Vadilo by Vám, kdyby učitel doprovázel vaše dítě na toaletu tak, jak to učitelky dělají běžně, že? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

„Tak, když by to bylo jeho povolání, tak by mi to nevadilo, tak jak prostě lékaři třeba jsou pediatři, prostě musí někdy ty děti prohlížet, nevidím na tom nic pedofilního, tak proč by nemohl učitel utřít dupku dítěti?“

Dobře. Byl by pro Vás pohled na učitele, jak se s vaším dítětem mazlí, objímá, pusinkuje, stejný, jako když by to dělala učitelka?

„No tady už bych asi na to pohlížela trochu jinak, záleží samozřejmě jak a jak moc intimně, jak moc mazlil a podobně, jako pokud obejme a pohládí plačící dítě, které si narazí koleno, tak je to podle mě v pořádku, když by si ho vzal tam někam do koutečku, jakože si ho mazlit a pusinkovat, tak to by se mi asi už samozřejmě nelíbilo.“

A jaký je Váš všeobecný pohled na učitele mateřské školy, co si o tom myslíte?

„Tak obecně si asi myslím, že by mi nijak nevadilo, kdyby muži pracovali v mateřských školách, ale myslím si, že ve společnosti je stále zažité, že ty mateřinky, že tam prostě má být to mateřství a že mají prostě nahrazovat tu mateřskou péči a že tam jsou zažité ty ženy a že pro nějakého muže by to bylo nejspíše těžké v tomto oboru pracovat, ale hlavně z důvodu pohledu společnosti.“

Dobře, děkuji.

Příloha č. 3: Rozhovor č. 2 – Michaela

Setkala jste se někdy s učitelem mužského pohlaví v mateřské škole? Je to podle Vás běžné?

„Ne, zatím jsem se s nikým takovým nesečkala, ve školce máme jenom paní učitelky, takže žádného muže jsme tam neviděla.“

A slyšela jste o nějakém muži, co by vyučoval ve školce?

„Zatím ne, možná tak pan údržbář, co tam je, to vím, ale pan učitel, to ne.“

Takže si myslíte, že není běžné v dnešní době, aby byli muži ve školkách.

„Není to úplně běžné podle mě.“

V době, kdy jste sama chodila do mateřské školy, bylo běžné, aby tam vyučoval muž?
A uvítala byste to?

„Byl tam jedině pan kuchař, co si pamatuju. A asi by mi to jako nevadilo, protože chlapi mají takový jiný pohled na zábavu než ženy, a asi by mi to bylo možná jedno.“

Dala byste své dítě do mateřské školy, kde vyučuje muž?

„Jo. Já si myslím, že s tady tím nemám problém, a co se týká dopoledních aktivit, tak by byly podle mě více aktivnější s chlapem než s paní.“

Vnímáte nějakým způsobem nedostatek mužů jako učitelů v mateřských školách?

„Tak jelikož o žádném nevím, tak si myslím, že asi jo, ale zas jako úplně tam nemusí být, že... jako ten učitel.“

Takže někdy jste se třeba nad tím zamyslela, třeba když jste dávala svoji holčičku do mateřské školy, tak jste nad tím přemýšlela, že tam nejsou muži nebo jste se nad tím nepozastavila?

„Přišlo mi běžné, že tam jsou jenom, ženy, takže jsem nad tím ani nepřemýšlela, jako jakto, že tu není žádný chlap? Nepřijde mi to prostě divné.“

Myslíte si, že je těžké pro muže jako učitele sehnat práci v mateřské škole?

„Já si myslím, že asi jo, protože se na to jako někteří lidi můžou dívat... ne shora, ale trošku jinak, jakože chlapi do školky prostě nepatří.“

Takže si myslíte, že by na to ředitelky kladly nějaký ohled, že by si myslely, že by to třeba rodiče nepřijali?

„Asi ano, podle mě asi ano.“

A myslíte si, že by třeba učitelky uvítaly mužský element v pedagogickém sboru?

„To určitě, protože z chlapů jde větší respekt a když máte prostě nezkontrolovatelné děti, tak ten chlap, když to řekne jako tiše, i když trošku rázně, tak ty děti prostě poslouchají a zarazí se.“

Myslíte si, že muži mají stejný cit, empatii a péči k dětem jako ženy?

„Asi ne, já nevím. Jako nad tímhle jsem nikdy nepřemýšlela.“

Takže si myslíte, že je to spíš o povaze nebo pohlaví?

„Určitě o povaze, já si myslím, že i chlap může být dobrá žena.“ (smích)

Již z názvu mateřská škola vychází, že se jedná o ženské povolání. Myslíte, že to může některé muže odrazovat od této profese?

„To je to stejné jako z názvu voják, to je také mužské povolání a máme hrozně moc žen, které chtějí být vojandy nebo zedník, to stejné, taky znám ženu, která pracuje a má mužskou pozici, jako kdyby takhle, takže nevím...“

Ale u žen je celkem časté, že vykonávají mužská povolání, jako je voják, myslivec, bachařka, a nikdo to za zvláštní nepovažuje. Naopak jsou povolání, kde se s mužem obvykle nesečkáte, jako je zdravotní sestra, kosmetička, učitel mateřské školy, a když ano, většina má vůči tomu nějaké mužské předsudky. Takže si myslíte, že to je jakože v pořádku?

„Já si myslím, že jo, protože předsudky bysme asi neměli mít jen tak k někomu, kdo dělá práci, která ho baví.“

Takže nemyslíte si, že třeba muže též odrazuje práce od zdravotní sestry, protože je tam název ta sestra? Stejně tak by učitele odrazovalo mateřská škola...

„Nemyslím si.“

Myslíte si, že nedostatek mužského elementu v mateřské škole může mít negativní dopad na vývoj dětí?

„Negativní dopad na děti?“

Ano.

„Jako zvládli jsme to doted' se ženami, takže si myslím, jakože to budeme vždycky zvládat se ženami, ale jak říkám, ten chlap tam prostě má větší respekt.“

A v případě, že třeba dítě vyrůstá v neúplné rodině? Že třeba ho vychovává pouze matka nebo babička? Tak myslíte si, že by ten mužský element v mateřské škole byl přínosný?

„To si myslím, že jo, protože by k němu vzhlížel nějakým způsobem a... pokud by ho nechtěl domů, tak by to bylo fajn.“

Myslíte si, že vykonávání „ženské“ práce u mužů má co dočinění se sexuální orientací?

„Ještě jednou? Pardon.“

Jestli si myslíte, že vykonávání nějaké ženské práce u mužů má co dočinění s jejich sexuální orientací. Když je třeba chlap kadeřník nebo učitel mateřské školy...

„To si nemyslím, já mám jako spoustu kamarádů, kteří pracujou jako v tady tom dlenctom odvětví, a myslím si, že jsou zcela normální, jako ne, nemyslím si, že tím, že někdo chce studovat v mateřské škole nebo učit v mateřské škole jako učitel, tak musí být hned gay. Ne, to si nemyslím.“

Přijde vám práce učitele mateřské školy jako ryze ženská záležitost? Jaký máte názor na muže, kteří si vyberou toto povolání?

„Že má pevné nervy, to si myslím, že tohle je práce, na kterou musíte mít zlatou trpělivost a nervy... nemám nervy na to... takže... mm... jo, na jednu stranu je docela obdivuju, no.“

Vadilo by Vám, kdyby učitel doprovázel vaše dítě na toaletu tak, jak to učitelky běžně dělají? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

„Nejsem si tím úplně jista, nepřemýšlela jsem jako nad tím, ale zas kdyby cizí člověk měl utírat intimní partie mému dítěti, tak by se mi to asi nelíbilo. I tak je učíme, že s cizím chlapem prostě nikam nesmí jít a... jako jo, učitel nebude pro ně cizí, ale je to zajímavý.“

Ale u paní učitelky ve školce, kam jste dávala svou dcerku, jste se nad tím nepozastavila, takže u muže byste nad tím přemýšlela, ale u ženy ne? Vykonávají stejnou profesi vlastně.

„Noo, tak jako nad tím jsem nepřemýšlela, ale jo, u toho chlapa je to takové, že se prostě nad tím pozastavíte.“

Byl by pro vás pohled na učitele, jak se mazlí, objímá a pusinkuje s vaším dítětem, stejný, jako když by to dělala učitelka?

„No pokud to nebude někde v koutku na židličce, tak je mi to asi jedno... i strejda se pomazlí se svým synovcem.“

Dobře. A jaký je Váš všeobecný pohled na učitele mateřské školy, co si o tom myslíte?

„Noo, jak říkám, obdivuju je, protože to musí být jako fakt hodní lidi, kteří nevypění jen tak, když jim dítě desetkrát řekne ne, do toho další řekne, že chce čůrat, a další, že má hlad, takže si myslím, že fakt musí mít hodně velkou trpělivost.“

Dobře. To je všechno, děkuji.

Příloha č. 4: Rozhovor č. 3 – Viktor

Setkal jste se někdy s učitelem mužského pohlaví v mateřské škole? Je to podle vás běžné?

„Ne. Myslím si, že moc mužů nemá o tuhle profesi zájem z mého pohledu. Nebo aspoň z mého okolí aspoň takhle, z mužů, co znám. Jestli to je běžné, nevím... myslím si, že asi ne.“

Dal byste své dítě do mateřské školy, kde vyučuje muž?

„Nedal.“

Z jakého důvodu?

„No, tak asi z toho důvodu, že si myslím, že spíše to je ženská profese nebo, že ženy mají i větší cit k tomu vychovávat děti, než muži a.... Myslím si, že muž by zrovna toto povolání nevyhledával, já bych osobně taky nevyhledával, nevím, co by ho to táhlo jako zrovna tuhle profesi vykonávat, když jako muži dneska dělají různá povolání... no, nevím, nepřipadá mi to normální nebo, ne že normální, ale asi... nezvolil bych takovou školku asi, no.“

Takže raději byste volil ženy učitelky?

„Ano, určitě.“

Bylo v době, kdy jste sami chodili do mateřské, běžné, aby zde vyučoval muž? Uvítali byste to?

„Na základní škole jsem měl učitele a vnímal jsem to jako normální jev, ale na školku už si upřímně nepamatuju. Asi bych si to ve školce ani nijak nebral.“

Vnímáte nějakým způsobem nedostatek mužů jako učitelů v mateřských školách?

„Nevnímám. Myslím si, že je normální, že sou ve školkách ženy.“

Myslíte si, že je těžké pro muže jako učitele sehnat práci v mateřské škole?

„Mmm... Asi ano.“

Myslíte si, že by ředitelky neuvítaly muže v kolektivu třeba?

„Tak já si myslím, že ženy muže uvítají vždycky rády v kolektivu, ale to asi jenom z takového profesního pohledu mezi sebou.“

Již z názvu mateřská škola, vychází, že se jedná o ženské povolání. Myslíte, že to může některé muže odrazovat od této profese?

„To nevím. Myslím si, že z části ano. Muži jsou hrdí a chtějí většinou dělat chlapské věci. Ale když by je to bavilo...“

Myslíte si, že nedostatek mužského elementu v mateřské škole může mít negativní dopad na vývoj dětí?

„To si nemyslím. Všichni v mém okolí měli ženy učitelky a jsme normální. Takže podle mě je to v pořádku.“

A co v případě, že dítě vyrůstá bez otce?

„To si myslím, že by se mu mužský vzor hodil, ale podle mě stačí až na základní škole. Myslím si, že v tak nízkém věku to ty děti tolik nevnímají.“

Může podle vás dětem v předškolním věku chybět ve výchově mužský vzor? Když podle zažitého pravidla muž pracuje a zajišťuje obživu a o výchovu se doma stará žena a stejně tak ve školkách jsou vesměs pouze ženy učitelky.

„Já si myslím, že ne. Ten muž tam je... i když je třeba více v práci, tak tam pořád je, a myslím si, že mu to stačí. Samozřejmě je lepší, když má otec více času, ale stejně ten učitel ve školce toho otce nenahradí.“

U žen je celkem časté, že vykonávají mužská povolání, jako je voják, myslivec, bachařka, a nikdo to za zvláštní nepovažuje. Naopak jsou povolání, kde se s mužem obvykle nesetkáte, jako je zdravotní sestra, kosmetička, učitel mateřské školy, a když ano, většina má vůči tomu muži předsudky. Je to podle Vás v pořádku?

„Já si myslím, jakože, že ženy by měly být celkově... že spíš muž by měl jako pracovat a mít nějakou práci, je jedno jakou, a žena by měla být spíše doma a starat se o dům, o rodinu, případně o byt, a prostě by měla vykonávat, když už nějakou práci, tak určitě nějakou lehčí práci, ne nějakou manuálně těžkou, například dejme tomu nedokážu si představit, ale určitě

sou i takové ženy, které dělají třeba v servisu nebo třeba i jak já dělám účetního, tak setkal jsem se se ženami, které dělají normálně svářečky nebo dělají v ocelárně, ale jako nepřipadá mi to normální. Myslím si, že by ženy měly vykonávat takovou práci spíše ženskou a muži takovou tvrdší, že to má asi nějaký důvod, proč je to rozdělené na mužské a ženské práce.“

Myslíte si, že vykonávání „ženské“ práce u mužů má co dočinění se sexuální orientací?

„Já sám jsem účetní a to je spíše ženská práce, takže musím říct, že ne.“

Přijde vám práce učitele mateřské školy ryze ženská záležitost? Jaký máte názor na muže, kteří si vyberou toto povolání?

„Myslím si, že ano. Zrovna v mateřské ano, ale třeba ve škole bych to už tak nevnímal, protože třeba bych bral spíše učitele tělocviku než ženskou učitelku tělocviku.“

Vadilo by Vám, kdyby učitel doprovázel vaše dítě na toaletu tak, jak to učitelky běžně dělají? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

„Ano. Asi by mi to bylo nepříjemné, no, že cizí muž, který vůbec není členem mojí rodiny, tak chodí s mým synem na záchod.“

A u žen učitelek Vám to taky vadí?

„Tak u žen... asi u žen ne, no... asi to dělají, no. Jako pozastavil jsem se nad tím někdy, ale přijde mi to takové normální.“

Ale ženy i muži to dělají jako profesi, je to jejich práce

„To máte určitě pravdu, ale jako vadilo... no, jako samozřejmě... nebudu to raději dále rozebírat.“

Byl by pro vás pohled na učitele, jak se mazlí, objímá a pusinkuje s vaším dítětem, stejný, jako když by to dělala učitelka?

„Nebyl by mi příjemný.“

Ale opět u učitelky, u ženy...?

„Ne, to by mi taky vadilo.“

Taky?

„Ano, myslím si, že není vhodné, aby cizí žena šahala na mého syna, nějak ho mazlila nebo mu dávala pusy. Možná jako třebas, když spadne, tak ho obejmout a utěšit jo, ale jen tak z ničeho nic ne.“

Myslíte si, že muži mají stejný cit, empatii a péči k dětem jako ženy?

„Ne. Já si myslím, že my jsme takoví přísnější a dokážeme na více věcí říct než ty ženy. A jsme méně citliví, tak možná asi i proto. Ale empatii, to si myslím, že je subjektivní pohled, to je na člověku. Myslím si, že je to čistě genderová záležitost.“

Jaký je Váš všeobecný pohled na učitele mateřské školy, co si o tom myslíte?

„Já si myslím, že tam nepatří. Že to asi... těžko říct, no. Nevím, co by toho muže na tom lákalo, prostě dělat s dětma, jako tohle to je taková pro mě zarážející otázka, proč by chtěl vykonávat práci s dětma.“

Dobře, to je všechno, děkuji.

Příloha č. 5: Rozhovor č. 4 – Jana

Setkala jste se někdy s učitelem mužského pohlaví v mateřské škole? Je to podle vás běžné?

„Ano, ale asi až tak před pěti lety. V této době už je to běžnější, než to bylo třeba před dvaceti pěti lety, kdy jsem měla vlastně já děti ve školce, tak vlastně učitelé vůbec nebyli v mateřské škole.“

Mmm. A dneska už si myslíte, že byste potkala muže v mateřské školce?

„Ano, dneska už sou muži učitelé ve školce.“

Mmm. A myslíte, že kdysi nebyli vůbec? Nebo...

„Kdysi určitě nebyli, když moje děti chodily do školky, tak byly jenom učitelky mateřských škol a učitelé byli vlastně jen na základních a středních školách.“

Uvítala byste to? Aby byl muž v mateřské škole, když jste do ní sama chodila?

„No, když jsem sama chodila, tak to nevím, to neumím posoudit jako dítě, ale teď, když jsem vlastně matka, tak... jako matka ani nevím, ale jako učitelka vlastně bych to určitě uvítala, kdyby u nás ve školce učil muž, protože by to bylo jak přínosem pro děti, tak, si myslím, i by to bylo přínosem pro kolektiv mateřské školy.“

Dala byste své dítě do mateřské školy, kde vyučuje muž?

„Ano, dala.“

Vnímáte nějakým způsobem nedostatek mužů jako učitelů v mateřských školách?

„Tak vzhledem k tomu, že to vlastně ještě nebylo tak běžné... tak jako nedostatek bych to jako nebrala, spíš je to ještě pořád, si myslím, jakoby vzácnější, že prostě těch učitelů je míň, daleko míň než učitelek.“

Myslíte si, že je těžké pro muže jako učitele sehnat práci v mateřské škole?

„No, co já vím, tak vlastně, když jsem mluvila s ředitelkama mateřských škol, které mají učitele, tak říkaly, že pro ně je to vlastně pro školku přínos, že prostě rodiče to vítají, že tam je učitel.“

Takže si myslíte, že ředitelky a ředitelé by rádi přijali muže, kdyby se nějaký ucházel o takové místo?

„Ano, určitě. Myslím si, že jo.“

Myslíte si, že muži mají stejný cit, empatii a péči k dětem jako ženy?

„Tak to určitě záleží na povaze toho muže, jako jsou učitelky, které vůbec nemají třeba cit pro to a dělají to, tak si myslím, že i učitelé prostě... jsou chlapi, kteří pro to cit mají a baví je to, asi proto to dělají, že.“

Již z názvu mateřská škola vychází, že se jedná o ženské povolání. Myslíte, že to může některé muže odrazovat od této profese?

„No... tak... asi kdo to jde dělat, tak... to já nevím teda, co na to odpovědět.“

Nevadí. Myslíte si, že nedostatek mužského elementu v mateřské škole může mít negativní dopad na vývoj dětí?

„No... to si nemyslím, vzhledem k tomu, že vlastně... nevím, kolik let prostě nebyli učitelé mateřských škol, a myslím, že ty děti to nijak nepoznamenalo. Takže si myslím, že zase jako asi ne.“

Myslíte, že ani v případě, že dítě vyrůstá například pouze s matkou, tak že by mu neprospěl ten mužský element, alespoň v mateřské škole?

„Tak to možná ano, že pokud to dítě nemá doma otce, vyrůstá pouze s matkou nebo s babičkou, tak to by mu možná mohlo pomoci, no.“

Může podle vás dětem v předškolním věku chybět ve výchově mužský vzor? Když podle zažitého pravidla muž pracuje a zajišťuje obživu a o výchovu se doma stará žena a stejně tak ve školkách jsou vesměs pouze ženy učitelky. Takže myslíte si, že ten mužský vzor potřebují takhle ve svém životě?

„No, to si myslím, že asi ano, že asi potřebují, ten mužský vzor... a že by jim to možná mohlo pomoci, no, když by měli učitele chlapa.“

U žen je celkem časté, že vykonávají mužská povolání, jako je voják, myslivec, bachařka, a nikdo to za zvláštní nepovažuje. Naopak jsou povolání, kde se s mužem obvykle nesetkáte, jako je zdravotní sestra, kosmetička, učitel mateřské školy, a když ano, většina má vůči tomu muži předsudky. Je to podle Vás v pořádku?

„Myslím si, že ne, že každý dělá prostě povolání, které ho baví... no, a proto to dělá, že.“

Myslíte si, že vykonávání „ženské“ práce u mužů má co dočinění se sexuální orientací?

(smích) „No, myslím si, že u většiny ne, ale může se najít samozřejmě najít nějaká výjimka, tak jak na základních školách nebo v nějakých sportovních klubech nebo takhle, tak samozřejmě výjimky všdycky jsou, ale určitě to není pravidlem.“

Přijde vám práce učitele mateřské školy jako ryze ženská záležitost? Jaký máte názor na muže, kteří si vyberou toto povolání?

„No, ze začátku mě to udivilo, že jsou náci chlapi, kteří jdou dělat učitele mateřských škol, ale spíš z důvodu peněz, že se mi zdálo, že jakoby mají... málo peněz, aby uživili rodinu, jako ne z důvodu, že by mi to přišlo divné, ale spíš po té stránce peněžní jakoby.“

Takže si myslíte, že vlohy na to mají a že je to vhodné povolání pro chlapy.

„Určitě, naopak si myslím, že vlastně chlapi mají přirozenou autoritu u těch dětí a vlastně dělají s těma děckama blbosti a děcka je prostě milují.“

Vadilo by Vám, kdyby učitel doprovázel vaše dítě na toaletu tak, jak to učitelky běžně dělají? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

„Tak, když už dám dítě do školky, kde vím, že je muž, tak s tím musím počítat, takže ne. Nevadilo.“

Byl by pro vás pohled na učitele, jak se mazlí, objímá a pusinkuje s vaším dítětem, stejný, jako když by to dělala učitelka?

„No, když takhle položíte otázku, tak když si to člověk představí, tak je to asi divné... i když vlastně otcové se taky mazlí se svými dětmi, že...“

Dobře. A jaký je Váš všeobecný pohled na učitele mateřské školy, co si o tom myslíte?

„No tak, je to čím dál častější trend, takže myslím si, že to může přinést nějaký i užitek té společnosti.“

Dobře, děkuji.

Příloha č. 6: Rozhovor č. 5 – Tomáš

Setkal jste se někdy s učitelem mužského pohlaví v mateřské škole? Je to podle vás běžné?

„Tak vzhledem k tomu, že už jsem staršího data narození, takže musím říct, že v dřívější době to nebylo absolutně běžné, ale v posledních asi pěti letech jsem se s tím setkal, a dokonce znám i jednoho ředitele mateřské školy, ne ředitelku. A tím pádem moje odpověď je, ne není to určitě běžná záležitost ani co se týče učitelů, ani co se týče ředitelů jako mateřinek.“

Ono u těch ředitelů mi to přijde už v dnešní době běžnější, z toho důvodu, že muži jsou celkově více na těch vedoucích pozicích, takže jako ředitel se ani s těma dětma nemusí tolik setkat, nemusí s nimi přijít do styku, tudíž mi pořád přijde víc jako rarita setkat se s učitelem než s ředitelem mateřské školy.

„Přesně tak, souhlasím, protože aji jako je i ta mužská ješitnost, že ne každý chlap chce pracovat pod ženou, jo? Jakoby ředitelkou, i když ve škole to bývá, ale taky je více učitelů ředitelů než ředitelek.“

Bylo v době, kdy jste sám chodil do mateřské školy, běžné, aby zde vyučoval muž? A uvítal byste to?

„Ne, absolutně to nebylo běžné a já jakožto muž... heterosexuál, tak by mi to bylo asi jedno, asi bych to nějak neřešil. A jedno, protože jsem vyrůstal v ucelené rodině, to znamená, měl jsem otce i matku, takže nedostatek jako mužského prvku jsem nějak nepociťoval... takže ne... ne.“

Dal byste své dítě do mateřské školy, kde vyučuje muž?

„Pravděpodobně asi ano, neměl bych s tím problém.“

Vnímáte nějakým způsobem nedostatek mužů jako učitelů v mateřských školách?

„Ne. Nevnímám.“

Nikdy jste se nad tím nezamyslel?

„Zamýšlel, ale mám na to dvě odpovědi. Zaprvé, muž, mi to nepřípadá jako mužská práce, dle mého názoru, a za druhé, ty platy v těch mateřinkách nejsou tak vysoké, aby to byl chlap schopný kvalitně uživit rodinu, takže myslím si, že... já za sebe nevímám nedostatek mužů v mateřinkách teda jako hendikep.“

Myslíte si, že je těžké pro muže jako učitele sehnat práci v mateřské škole?

„A to si nemyslím. Ehm... Myslím si, že hodně mmm... ředitelek by asi po mužích šáhlo, protože to oživí ten kolektiv a obzvláští to tu školku danou.“

Myslíte si, že muži mají stejný cit, empatii a péči k dětem jako ženy?

„Ehm... já si myslím, že ano, že tady nejde o rozdíl mezi mužem a ženou, ale prostě o povaze, o lásce a podobně... Vím určitě, že jsou ženy, které dají děti do babyboxu nebo podobně a nemají ten cit, a muži by se roztrhali, sou muži, kteří vychovávají děti, a ženy na ně prostě kašlou, takže nelze paušalizovat, že muž je, nemá cit, nemá empatii a že to mají všechno jenom ženy, takže je to spíš o povaze, ne o pohlaví.“

Mmm, dobře. Již z názvu mateřská škola vychází, že se jedná o ženské povolání. Myslíte, že to může některé muže odrazovat od této profese?

„Jo, myslím si, že ano, zvláště nechci říct machisty nebo něco podobného, ale řekněme ty muže, takové ty hrdobce, nebo já nevím, jak to nazvat... co si zakládají na mužství, tak je to může odrazovat.“

Myslíte si, že nedostatek mužského elementu v mateřské škole může mít negativní dopad na vývoj dětí?

„Nemyslím si, protože už je to z historického... zkušeností dané, že x desítek let na celém světě v mateřinkách učí ženy, a nějaký vývojový defekt na dětech to nezanechává. Takže si myslím, že z historického hlediska ne. Může to být obzvláštnění, to ano, ale že by to mělo nějaký negativní vliv na děti, to si nemyslím. Možná ještě na ty děti, které vyrůstají v neúplné rodině, tak by to bylo přínos pro ty děti ve školce, mít tam chlapa, ale pokud je to plnohodnotná rodina, matka-otec, tak si myslím, že není nutné, aby byl muž ve školce.“

U žen je celkem časté, že vykonávají mužská povolání, jako je voják, myslivec, bachařka, a nikdo to za zvláštní nepovažuje. Naopak jsou povolání, kde se s mužem obvykle nesetkáte, jako je zdravotní sestra, kosmetička, učitel mateřské školy, a když ano, většina má vůči tomu muži předsudky. Je to podle Vás v pořádku?

„Že mají předsudky? To není v pořádku. Muž může být dobrý i v ženských věcech, žena může být dobrá v chlapeckých věcech. Je to samozřejmě stupidní si myslet, že žena bude dělat horníka nebo u vysokých pecí, kde je těžká námaha fyzická, ale co se týče třeba normální

běžné práce, kdy žena dělá toho myslivce, vojáka, nebo naopak zase chlap dělá v kadeřnictví... takže si nemyslím, že v tom je nějaký rozdíl nebo...“

A myslíte si, že vykonávání „ženské“ práce u mužů má co dočinění s jejich sexuální orientací?

„No... tak... je statisticky dokázáno, že více těch... jak bych to řekl, vizážistů, kadeřníků a podobně, takových módních guru, tak jsou s prominutím homosexuálové, jo... ale jinak zase nemyslím si, že jinak by to mělo mít něco dočinění se sexuální orientací. Prostě ti homosexuálové asi i inklinují k takové práci, ale jinak můžou to dělat i normální heterosexuálové, takže asi ne, no.“

Přijde vám práce učitele mateřské školy jako ryze ženská záležitost? Jaký máte názor na muže, kteří si vyberou tuto profesi?

„No pravdou je, že jich znám, teda, že jich neznám skoro nikoho, kromě teda toho ředitele jednoho, takže ano, myslím si, že je to ryze ženská záležitost.“

Vadilo by Vám, kdyby učitel doprovázel vaše dítě na toaletu tak, jak to učitelky běžně dělají? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

„No... já vždycky říkám, že podle sebe soudím tebe, takže... jsme otec tří dcer, takže vím, že jsem chodil s dětmi na toalety, a vím, že na tom není nic strašného, takže zvláště pokud bych měl syna v mateřince, tak by mi to rozhodně nevadilo, kdyby ho učitel doprovázel... a pokud je tam učitel a doprovází holčičky... no je to těžké... musím říct, že je to padesát na padesát. Padesát procent by mi to asi jako tak nák vadilo, padesát procent ne, protože bych si pořád říkal, že je to normální člověk.“

Ale u žen učitelek jste nad tímhle třeba nikdy neuvažoval?

„U žen učitelek je to samozřejmě menší problém. Takže u žen by to asi nebyl problém.“

Byl by pro vás pohled na učitele, jak se mazlí, objímá a pusinkuje s vaším dítětem, stejný, jako když by to dělala učitelka?

(smích) "No... asi ne, asi by to bylo divné, kdyby učitel měl na klíně dítě cizí a začal by se moc mazlít, moc pusinkovat, i když zase беру to i podle sebe... nespátrával bych v tom až úplně hned nějakou pedofilní úchylku, ale samozřejmě by si ten učitel asi by měl dávat tady na toto pozor před cizími lidmi nebo takhlenc tyto city projevovat. Ty děti to nepoznají, určitě

vím, že děti se jdou mazlit, chtějí lásku a je tomu dítěti absolutně jedno, jestli je to chlap nebo ženská, prostě chce se pomazlit, takže zase chápu, že když skočí někde malé dítě chlapovi na klín a začne ho objímat, tak ho nebude asi ten chlap odstrkávat, no... je to těžké, no.“

Takže v případě, že byste třeba tohle viděl...

„Tak bych asi nebyl nadšený... ano, mmm, jo. Z mého pohledu by to nebylo košér. Pokud by si to, jak říkám, mazlil, třeba když jsou v uzavřené komunitě, jsou tam jenom děti a sápu se na něho, na toho učitele, tak je to asi v pořádku, protože děti prostě projevují lásku, projevují city. Ale před rodiči bych to asi určitě nevnímal, kdybych já vešel do té třídy a viděl bych to, tak by mi to asi vadilo.“

A jaký je Váš všeobecný pohled na učitele mateřské školy, co si o tom myslíte?

„No... že by si mohli najít lepší práci (smích). Že mateřinka je ještě pro ty děti takové, že potřebují spíš tu lásku žen, bych to tak tipoval, muže bych spíš dal opravdu až na základní školu, druhý stupeň ideálně, protože tam už se ta povaha dětí začíná vyvíjet a tam už je nutný ten mužský element. Tam už je to jako, přímo si to vyžaduje, protože pokud i na základních školách jsou všude ženy, tak je to špatně podle mě.“

Dobře, děkuji.

Příloha č. 7: Rozhovor č. 6 – Patrik

Setkal jste se někdy s učitelem mužského pohlaví v mateřské škole? Je to podle vás běžné?

„Nesetkal jsem se s mužským pohlavím v mateřské škole a nemyslím si, že je to běžné.“

Bylo v době, kdy jste sám chodil do mateřské školy běžné, aby vyučoval muž? Uvítal byste to?

„V roce 83, 84, kdy jsem chodil do mateřské školy, to běžné určitě nebylo. A asi bych to ani neuvítal, protože si myslím, že ženy mají mnohem lepší přístup k výchově dětí a k zvládnutí malých dětí celkově.“

Myslíte si, že to je jediný důvod, proč právě ženy vykonávají toto povolání? Nebo zejména ženy toto vykonávají? Nebo jsou ještě jiné důvody?

„Spíš si myslím, že to bude asi takový ten jediný důvod, jakože muži určitě nejsou stavěni nějak takhle psychicky k tomu, aby jejich práce spočívala v samotné výchově malých dětí, jako třeba u učitelů na základní škole, kde ten přístup může být trochu jiný.“

Mmm. A dal byste svého syna do mateřské školy, kde vyučuje muž?

„Asi by mi to nevadilo.“

Vnímáte nějakým způsobem nedostatek mužů jako učitelů v mateřských školách?

„Nevnímám. Nevím, co bych na to měl říct.“

Nepřemýšlel jste nikdy nad tím, že tam muži nejsou a proč asi tam nejsou?

„Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel, protože si myslím, že to je naprosto zbytečné nad něčím takovým přemýšlet a zbytečně si lámat hlavu nad tím, proč v mateřské škole jsou samé učitelky a nejsou tam učitelé. A tlačit je tam násilím jenom proto, abychom udělali nějakou rovnováhu nebo vyváženost, tak by mi to přišlo takové spíš divnější, než když to je tak, jak to je teď.“

Myslíte si, že je těžké pro muže jako učitele sehnat práci v mateřské škole?

„No, asi to těžké nebude... Ale spíš si myslím, že je to teďkom složitější s tím vzděláním, aby mohl člověk dělat v samotné mateřské škole vychovatele.“

Mmm. A myslíte si, že by ředitelé a ředitelky uvítali mužský element ve svém pedagogickém sboru?

„Možná, že jo. Protože je známo, že když máme ženský kolektiv, tak je vždycky dobrý, když tam je jeden kohout.“

Dobře. Myslíte si, že muži mají stejný cit, empatii a péči k dětem jako ženy?

„Na to je těžko odpovědět, protože každý muž je určitě jiný a bude přistupovat k těm dětem jinak. Vždycky to záleží a na samotné výchově toho muže. Každopádně si myslím, že asi nebudou mít stejnej přístup k těm dětem, co se týká toho citu nebo té empatie. Bude to trošku jiné.“

Takže si myslíte, že nezáleží pouze na povaze, ale i to pohlaví hraje roli?

„No, určitě. Protože ty hormony tam určitě u toho muže budou hrát velký, jakoby velkou, velký podíl v tom, jak se chová.“

Již z názvu mateřská škola vychází, že se jedná o ženské povolání. Myslíte, že to může některé muže odrazovat od této profese?

„Já jsem doted'ka vůbec nepřemýšlel nad tím, že název mateřská škola jakoby vyznačuje, že se jedná o ňákou školu, kde jsou hlavně ženy. Prostě jsem to bral jako mateřská školka a nad tím názvem jsem vůbec nepřemýšlel. Což mi přijde zase zbytečné, moc rozpitvat tento název, že by se mateřská škola neměla nazývat mateřská, protože je to hodně zženštilé.“

Mmm. Dobře... Myslíte si, že nedostatek mužského elementu v mateřské škole může mít negativní dopad na vývoj dětí?

„Určitě ne, od toho má rodinu, aby tam byl otec a matka. A hlavní výchovný jakoby cíl by měli mít rodiče a ne ti učitelé.“

A v případě, že třeba dítě nemá doma otce? Nemá mužský vzor?

„Tak to je průser.“

Tak nemyslíte si, že by pro něj bylo přínosné mít muže učitele v mateřské škole?

„Asi ne, protože zase ten učitel tam je jen chvíli a vlastně to dítě, nevím, jestli tam je v té školce 2 nebo 3 roky, tak určitě to v tom dítěti nezanechá takovou stopu, jako když má doma normálního plnohodnotného otce.“

U žen je celkem časté, že vykonávají mužská povolání, jako je voják, myslivec, bachařka, a nikdo to za zvláštní nepovažuje. Naopak jsou povolání, kde se s mužem obvykle neseťkáte, jako zdravotní sestra, kosmetička, učitelka mateřské školy, a když ano, většina má vůči tomu muži předsudky. Je to podle Vás v pořádku?

„No, v pořádku asi není spousta věcí... Každopádně to, že ženy vykonávají mužská povolání, které tady byly jmenované, jsou většinou asi tím, že prostě ženy si stěžují na emancipaci a chtějí dělat to samé, co muži. No, a proto vlastně dnešní společnost jim dává tu možnost, aby tu práci vykonávaly. Zatímco aby muž dělal kosmetičku, to je takové jakoby zvláštní, ale určitě jsou takoví ti muži, kteří nejsou muži a ty kosmetičky dělají, a mám pocit, že i jako zdravotní sestry jsou muži už v dnešní době, ale jak už jsem říkal výše, je to asi většinou o tom, jak je ten muž vychováván a jestli to má v podstatě v hlavě srovnané, jestli je opravdu muž nebo žena.“

Takže myslíte si, že vykonávání ženské práce u mužů má co dočinění s jejich sexualitou nebo sexuální orientací?

„Nemusí to tak být vždy. Ale konkrétně, jestli muž dělá kosmetičku, tak asi to nebude standardní sen normálního kluka, že by chtěl vyrůst a aby se z něho stala kosmetička. Tam jako asi buď tam má hodně nějaké citění, co se týká.... Já nevím, jak to říct..... Jak to říct... Že třeba miluje, když může někoho malovat nebo hrát si s vlasy a podobně... No, a to si myslím, že už spíš asi něco svědčí o tom člověku, že nejspíš bude více naladěný na ten ženský hormon.“

Takže si myslíte, že v případě kosmetičky-chlapa by se to mohlo stát a v případě učitele-muže by to mohlo tak být? Že má víc mateřský pud třeba?

„Může být. Asi jo. Jsou určitě muži, kteří jsou více jakoby fixováni na dítě, určitě prožívají více některé problémy dětí více než ta žena, protože ta žena dokáže vycítit, že to děcko si spíš jakoby takhle hraje s tím dospělým. A ten muž se spíš snaží to dítě chránit, takže tam je nějaký obranářek syndrom, kdy vlastně jako dítě spadne a ten muž může přehnaně reagovat, protože

je z toho celý vyjukaný, dítě řve, teče mu krev z kolene a žena řekne: „Ježíš, no tak se stalo.“ Ale tak samo to může být obráceně. Žena bude hysterčit a muž to bude bagatelizovat.“

Mmm. Dobře... Přijde vám práce učitele mateřské školy jako ryze ženská záležitost? Jaký máte názor na muže, kteří si vyberou toto povolání?

„Asi nemůžeme škatulkovat, která práce je ryze ženská, a je to zase zbytečné tady toto škatulkování. A je to všechno způsobené dnešním pohledem na svět a na život lidí jako takový, kdy se všichni snaží vyrovnat všem a všichni můžou dělat všechno. Jakože ženy můžou dělat všechno, muži můžou dělat všechno, nevíme vlastně, jaké máme pohlaví... a... je to takové nějaké spíš na hlavu postavené.“

Vadilo by vám, kdyby učitel doprovázel vaše dítě na toaletu tak, jak to učitelky běžně dělají? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

„Asi by mi to nevadilo, protože bych nad tím nepřemýšlel tak, jako někteří přemýšlejí, že to může být trochu úchylné. Prostě učitel jde s dítětem na toaletu proto, aby prostě to dítě tam vykonalo nějakou potřebu a ten učitel nejspíše na něho dohlídl, jestli provede všechno správně tak, jak má. Pokud budu na každého pohlížet jako, že to je potencionální úchylák, tak bych nemohl to dítě dávat do školky a musel bych ho mít pořád doma.“

Takže to berete, že je to vlastně mužská profese, a nijak byste se nad tím nepozastavoval...

„Ne... Určitě bych se jako nepozastavoval, jako jak říkám. To jako zase... Jestli... Jestli někdo přemýšlí nad tím, že je divné, že muž jde s dítětem na záchod, protože v podstatě ho má na starosti v té dané práci, no tak je třeba se spíše pozastavit nad tím člověkem, který nad tím přemýšlí, že je to divné. Asi má on sám takové myšlenky, když to vnucuje někomu jinému.“

Hmm... A byl by pro vás pohled na učitele, jak se mazlí, objímá, pusinkuje s vaším dítětem, stejný, jako když by to dělala učitelka?

„Tak jako pokud dělá to samé co učitelka, tak je to asi zase normální. Protože nejspíše ten učitel neboli ten muž se snaží chovat naprosto přirozeně a asi by bylo zvláštní, kdyby ve školce, ve třídě byl učitel s učitelkou, učitelka by se s dětmi mazlila a hrála si a učitel by stál za čarou a držel se zpátky, aby nedej bože ho někdo neobvinil, že nějak divně sahá na to dítě. Což opět jakoby poukazuje na to, že ten člověk, který to takhle vidí, on si s ním hraje a mazlí se s ním, tak je úchylák, tak asi bude sám trošku narušený.“

Dobře... A jaký je tedy váš všeobecný pohled na učitele mateřské školy, co si o tom myslíte?

„Já žádné neznám. Tak asi na to neumím odpovědět.“

Dobře, děkuji. To je vše.